

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

ИЗВЕШТАЈ ЗА 2007. ГОДИНУ

Београд, 15. март 2008.

САДРЖАЈ

Уводна реч	4
О ЗАШТИТНИКУ ГРАЂАНА	6
Заштитник грађана – омбудсман: природа институције, независност, овлашћења, заменици	6
Поступак пред Заштитником грађана	8
КОНСТИТУИСАЊЕ ИНСТИТУЦИЈЕ	10
Избор	10
Нормативни оквир	10
Простор, средства и други услови за почетак рада	11
Запослени	12
РЕЗИМЕИ СТАЊА ЗАШТИТЕ ЉУДСКИХ И МАЊИНСКИХ ПРАВА И СЛОБОДА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ.....	14
Општи поглед	14
Заштита права лица лишених слободе	15
Родна равноправност.....	17
Дискриминација жена	17
Сексуалне мањине	18
Права детета	19
Права националних мањина.....	20
Слобода савести и вероисповести	23
Права особа са инвалидитетом.....	24
ПОСТУПЦИ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА ПО ПРИТУЖБАМА	25
Број примљених притужби (Статистички подаци).....	25
Класификација притужби по областима	27
Класификација предмета по територијалном критеријуму	28
Притужбе ван надлежности Заштитника грађана	29
Притужбе у надлежности Заштитника грађана	30
Рад на предметима	32
Одбацивање притужби	33
Поступци и истражне радње на терену	34
Примери изабраних случајева	34
УНАПРЕЂЕЊЕ ЉУДСКИХ И МАЊИНСКИХ ПРАВА И СЛОБОДА КРОЗ НОРМАТИВНУ ДЕЛАТНОСТ.....	40
САРАДЊА.....	43
Народна скупштина	43
Влада Републике Србије	43
Локални омбудсмани	44
Министарства	44
Повереник за информације од јавног значаја	45
Сарадња са невладиним сектором	45
Сарадња са омбудсманима страних држава	46
Сарадња са међународним организацијама	46
Табеларни приказ сарадње	47
Заштитник грађана у медијима и међународним извештајима.....	57
У медијима	57
У међународним извештајима	58

ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ	60
ИЗВРШАВАЊЕ ОБАВЕЗА УСПОСТАВЉЕНИХ ЗАКОНОМ О СЛОБОДНОМ ПРИСТУПУ ИНФОРМАЦИЈАМА ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА	62
ПЛАН ЗА 2008. ГОДИНУ	63
ПРИЛОЗИ	<i>Error! Bookmark not defined.</i>
Прилог 1: Организациона шема Стручне службе Заштитника грађана	65

На основу члана 33. ст. 1. и 2. Закона о Заштитнику грађана („Службени гласник РС“, бр. 79/2005 и 54/2007), Заштитник грађана подноси Народној скупштини Републике Србије

РЕДОВАН ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ

Уводна реч

Поштовани народни посланици и други који из интересовања или потребе читате овај документ,

Доношењем Закона о заштитнику грађана и именовањем Заштитника грађана (омбудсмана) демократска власт Србије је свим грађанима послала јасну поруку да је спремна да даље унапређује и гарантује остваривање људских и мањинских слобода и права, да унапреди рад органа управе и пружи додатну заштиту од самовоље власти.

Пред Вама је први извештај првог заштитника грађана Републике Србије и сигурно је да су очекивања од овог текста, као и од саме институције с правом велика. Заштитник грађана успостављен је Уставом и Законом о Заштитнику грађана да би штитио права грађана и контролисао рад органа управе, и да би штитио и унапређивао људска и мањинска права и слободе. Србија се определила за институцију омбудсмана општег типа, задужену за заштиту права одраслих, деце, група, удружења, предузећа, организација - сваког ко права остварује пред органом или организацијом која има јавна овлашћења – дакле која примењује власт. Ипак, Закон захтева да Заштитник посебну пажњу посвети правима лица лишених слободе, родној равноправности, правима детета, правима националних мањина и правима лица са инвалидитетом. Овлашћења и институционалну независност засновану на Уставу, Закону и начину избора, Заштитник грађана користи да би битно допринео демократској природи односа између грађана и власти. Људи су слободни, а не власт. Омбудсман свугде у свету постоји да би, заједно са другим институцијама заштите права, спречио да се суштина подвргне форми а грађанин самовољној власти. Заштитом појединачних права омбудсман штити највиши општи, односно јавни интерес. Нема права и правде за све без права и правде за појединца, без обзира на његову или њену расу, пол, веру, етничку припадност, сексуално или друго лично опредељење или својство.

Циљ овог извештаја је двострук. Он, у једном делу, тежи да опише однос власти и грађана наводећи најзначајније релације и ситуације у којима се тај однос испољава, да укаже на проблематичне аспекте тог односа и упуту на правце његовог унапређивања. С друге стране, извештај, у складу са начелом одговорности за обављање јавних послова, представља конкретне активности институције омбудсмана у извештајном периоду, укључујући и њихове финансијске аспекте.

Извештај се односи на период од ступања на дужност заштитника грађана (24. јул 2007. године) до 31. децембра 2007. године. С обзиром да је Стручна служба Заштитника грађана почела са радом 24. децембра (одмах након што су се стекли основни минимални услови за њен рад), Извештај у највећем делу, силом прилика, представља виђење самог заштитника грађана о најзначајнијим питањима и аспектима рада органа управе и заштите и унапређења људских и мањинских права и слобода. Као

такав, не може дати нити потпуну, нити сасвим уравнотежену слику о тим темама. Много више, Извештај указује на области деловања од посебног интереса у наредном извештајном периоду. То је и разлог што му формално недостаје део уобичајен за извештаје омбудсмана – препоруке. Било би их неозбиљно упућивати без систематичног увида у стања и праксу рада органа управе у дужем временском периоду. Ипак, то не значи да се из Извештаја не могу извући практични закључци.

Извештај у неким деловима наводи податке или цитира извештаје других државних органа или невладиних организација. То се чини ради илустрације појединих питања или стања, али ни у ком случају не представља налазе и ставове Заштитника грађана. Омбудсман верује да ће Стручна служба Заштитника грађана већ током наредног извештајног периода стећи ресурсе који ће омогућити проверу најзначајнијих података о питањима из делокруга рада институције.

Иако непотпуно конституисан као орган (Народна скупштина није изабрала заменике омбудсмана иако су они предложени у складу са Законом, а рок за њихов избор истекао), и без нужних кадровских, финансијских и техничких услова за нормалан рад, Заштитник грађана покренуо је током извештајног периода више поступака у ситуацијама у којима је оценио да ће, ако не реагује, сврха саме институције бити угрожена, а поверење грађана унапред изгубљено. Радују и охрабрују сазнања, детаљније представљена у Извештају, да су надлежни државни и други органи у тим ситуацијама у великој већини разумели природу нове институције, сарађивали и извршавали обавезе према њој, што даје наду да ће је политички и друштвени систем брзо прихватити и тако омогућити да у пракси одмах почне да остварује свој циљ.

На крају, односно на почетку, желим вам корисно читање, у интересу правилнијег и потпунијег остваривања права грађана кроз унапређивање рада свих који су, прихватањем јавне функције или запослењем у јавном сектору, преузели огромну одговорност да пред грађанима персонификују државу и власт.

Саша Јанковић, с.р.

О ЗАШТИТНИКУ ГРАЂАНА

Заштитник грађана – омбудсман: природа институције, независност, овлашћења, заменици

Заштитник грађана Републике Србије је независан и самосталан државни орган уведен у правни поредак Републике Србије 2005. године Законом о Заштитнику грађана¹ (у даљем тексту: Закон) и, накнадно, утврђен Уставом Републике Србије².

Заштитник грађана у Републици Србији је по својој природи омбудсман, институција нордијског порекла која данас постоји у преко 130 земаља света. Доношењем Закона о Заштитнику грађана, и касније, Уставом Републике Србије, Република Србија се определила за концепт парламентарног омбудсмана општег типа. Заштитник грађана Републике Србије је државни орган задужен за контролу и унапређење поштовања свих права грађана (општи омбудсман), кога бира парламент и то већином од укупног броја народних посланика, насупрот мањем броју земаља у којима општег, или много чешће – специјализоване омбудсмане, поставља извршна власт.

Заштитник грађана поступа у оквиру Устава, закона, других прописа и општих аката као и ратификованих међународних уговора и општеприхваћених правила међународног права³. Нико нема права да утиче на рад и поступање Заштитника грађана⁴, али Устав и Закон истовремено прописују да Заштитник за свој рад одговара Народној скупштини⁵.

Заштитник грађана не може обављати другу јавну функцију или професионалну делатност, односно, ни једну дужност нити посао који би могли утицати на његову, односно њену независност и самосталност. Он, односно она не смеју бити бити чланови политичкеих странака. Заштитник грађана има плату у висини плате председника Уставног суда Републике Србије и имунитет као народни посланик.

Заштитник грађана се стара о заштити и унапређењу људских и мањинских слобода и права⁶. Такође, Заштитник контролише законитост и правилност рада органа управе у вези са остваривањем индивидуалних и колективних права грађана.

У не-судском, релативно брзом поступку ослобођеном претераних формалности, Заштитник грађана испитује да ли је неки орган управе или друга организација која врши јавна овлашћења законито и правилно решавала о неком праву или интересу грађана, и ако није, захтева да се грешка исправи и предлаже начин за то. Значај ове институције велики је зато што Заштитник контролише много више од формалног поштовања закона – омбудсман испитује етичност, савесност, непристрасност, стручност, сврсисходност, делотворност, поштовање достојанства странке и остале

¹ Закон о Заштитнику грађана је објављен у „Службеном гласнику Републике Србије“, бр. 79/05 и 54/07.

² Одлука о проглашењу Устава Републике Србије објављена је у „Службеном гласнику Републике Србије бр. 83/06 и 98/06 (Пети део – уређење власти, одељак 5. „Заштитник грађана“, члан 138.)

³ Члан 2. ст. 2. Закона.

⁴ Члан 2. ст. 1. Закона.

⁵ Одредба према којој Заштитник грађана «одговара» Народној скупштини претрпела је критике и у Преднацрту извештаја Комитета за поштовање дужности и обавеза држава чланица Савета Европе (Мониторинг комитет), са становишта да се њоме отвара могућност за угрожавање независности омбудсмана.

⁶ Чл. 1. ст. 2. Закона.

особине које треба да карактеришу управу, а које грађани с пуним правом очекују од оних које као порески обвезници плаћају.

Заштитник грађана контролише рад органа државне управе, органа надлежног за правну заштиту имовинских права и интереса Републике Србије (Републичког јавног правобраниоца) као и других органа и организација, предузећа и установа којима су поверена јавна овлашћења⁷. Заштитник грађана није овлашћен да контролише рад Народне скупштине, председника Републике, Владе, Уставног суда, судова и јавних тужилаштва⁸.

Поред права на покретање и вођење поступка у коме се установљава има ли пропуста у раду управе, Заштитник има право да пружањем добрих услуга, посредовањем између грађана и органа управе и давањем савета и мишљења о питањима из своје надлежности делује превентивно, у циљу унапређења рада органа управе и унапређења заштите људских слобода и права.

Заштитник грађана има и право законодавне иницијативе. Заштитник може предложити законе из своје надлежности, подносити иницијативе за измену или доношење нових прописа ако сматра да до повреде права грађана долази због недостатака у њима или је то од значаја за остваривање и заштиту права грађана. Заштитник грађана овлашћен је и да Влади и Скупштини даје мишљења на прописе у припреми⁹.

Ставови и препоруке омбудсмана нису формално-правно обавезујући и поступак пред омбудсманом није правни лек. Посао омбудсмана није да принуди, већ да снагом аргумената и ауторитета увери у неопходност отклањања пропуста и промене начина рада. Заштитник грађана ипак није институција „добровољног“ права. Органи управе имају законом успостављену обавезу да сарађују са омбудсманом, омогуће му приступ својим просторијама и ставе на располагање све податке којима располажу, без обзира на степен тајности, када је то од интереса за поступак који води. Непоштовање ових обавеза основ је за покретање одговарајућих дисциплинских и других поступака. Заштитник може препоручити разрешење функционера кога сматра одговорним за повреду права грађана; иницирати покретање дисциплинских поступака против запослених у органима управе, поднети захтев односно пријаву за покретање кривичног, прекршајног или другог одговарајућег поступка¹⁰.

Поред очигледне улоге у унапређењу рада органа управе, оваква овлашћења омбудсману, у сарадњи са другим органима, дају значајну улогу у превенцији, откривању, спречавању и санкционисању корупције у органима управе.

Закон прописује да Заштитник грађана има четири заменика који му, или њој, помажу у обављању послова утврђених овим законом, у оквиру овлашћења која им Заштитник пренесе. Истовремено, Закон захтева од Заштитника да при преношењу овлашћења заменицима, обезбеди специјализацију, нарочито у погледу:

- заштите права лица лишених слободе,
- равноправности полова,
- права детета,

⁷ Чл. 1. ст. 1. Закона.

⁸ Чл. 17. ст. 3. Закона.

⁹ Чл. 18. ст. 1. Закона.

¹⁰ Чл. 20. Закона.

- права припадника националних мањина и
- права особа са инвалидитетом¹¹.

Специјализација заменика омбудсмана уобичајена је у упоредној пракси и омогућава посвећивање стручне пажње одређеним, посебно рањивим групама уз истовремено гарантовање високог нивоа интегритета и ауторитета заштите (заменике Заштитника грађана такође бира Народна скупштина већином од укупног броја посланика, уживају имунитет као народни посланици и примају плате једнаке платама судија Уставног суда). Мандат заменика Заштитника грађана, као и Заштитника грађана, траје пет година и исто лице може највише два пута узастопно бити бирано на те функције.

За вршење стручних и административних послова из делокруга институције закон предвиђа образовање Стручне службе Заштитника грађана.

Поступак пред Заштитником грађана

Омбудсман испитује случајеве кршења права по притужби грађана или по сопственој иницијативи. Заштитнику грађана може се обратити свако (држављани Србије, странци, апатриди, избеглице, расељена лица, удружења, правна лица...) ко сматра да органи управе некоректно примењују (или не примењују) прописе Републике Србије ња његову штету. Притужба Заштитнику је бесплатна, и изјављује се писано или усмено, на записник код Заштитника грађана. Да би је заштитник узео у разматрање, притужба, по правилу, не сме бити анонимна. У име детета (малолетног лица), притужбу може поднети његов родитељ, односно законски заступник.

Пре подношења притужбе подносилац је дужан да своја права покуша да заштити у одговарајућем правном поступку. Заштитник грађана не покреће поступак пре него што су исцрпљена сва правна средства, сем ако подносиоцу притужбе прети ненадокнадива штета или се притужба односи на повреду принципа добре управе, посебно некоректан однос према подносиоцу притужбе, неблагоприятан рад или друго неетичко понашање запослених у органима управе.

У поступку по притужби Заштитник грађана прибавља све доказе и установљава све чињенице које сматра одлучним за доношење става о оправданости притужбе. За то му стоје на располагању сва потребна средства – разговор са свим запосленима у органу чији рад контролише, увид у документацију органа, несметан приступ службеним просторијама, као и местима на којима се налазе лица лишена слободе и право да са њима разговара насамо и све друго што може довести до целовитије оцене о постојању пропуста раду који за резултат имају кршења појединачних или колективних права грађана. Ради остварења овог посла Заштитнику стоји на располагању Стручна служба, која врши стручне и административне послове неопходне за остваривање циља омбудсмана.

Ако установи да је у раду органа управе било пропуста, Заштитник грађана ће их констатовати и препоручити начин њиховог отклањања, како у односу на конкретан случај, тако и у односу на све друге или будуће случајеве исте врсте. Уколико има потребе, Заштитник ће предузети мере према одговорнима за кршење права грађана. Орган управе је дужан да најкасније у року од 60 дана (или краћем, ако то омбудсман

¹¹ Редослед области је овде, као и на другим местима, преузет из Закона.

захтева) обавести Заштитника о томе да ли је поступио по препоруци и отклонио недостатак, односно због чега то није учинио. О непоступању по препоруци Заштитник грађана може обавестити јавност, Скупштину и Владу, а може да препоручи и утврђивање одговорности руководиоца органа управе.

КОНСТИТУИСАЊЕ ИНСТИТУЦИЈЕ

Избор

Скупштина је на заседању одржаном 29. јуна 2007. године гласовима 143 посланика за Заштитника грађана изабрала Сашу Јанковића, дипломираног правника из Београда. Први републички омбудсман ступио је на дужност 23. јула 2007. године, полагањем заклетве пред народним посланицима у складу са Законом.

У оквиру Законом утврђеног рока од три месеца од дана ступања на дужност, Заштитник грађана је Народној скупштини 18. октобра 2007. године предложио Народној скупштини да за заменике Заштитника грађана изабере:

- **Зорицу Мршевић**, докторку правних наука,
- **Горана Башића**, доктора политичких наука,
- **Тамару Лукшић-Орландић**, дипломираног политиколога.

Предлог је, 3. децембра 2007. године Заштитник грађана допунио, предлажући за заменика Заштитника грађана и **Милоша Јанковића**, дипломираног правника.

Упркос законској одредби према којој ће „Скупштина изабрати заменике Заштитника грађана у року од два месеца од дана подношења предлога¹²», Народна скупштина о предлогу није одлучивала до закључења извештајног периода, нити до дана подношења Извештаја. Заштитник грађана се, дописом од 18. децембра 2007. године, обратио свим народним посланицима и указао на неопходност избора заменика омбудсмана ради стварања услова за обављање законом утврђеног делокруга институције и на истек Законом утврђеног рока. На жалост, до дана подношења овог извештаја, ово обраћање остало је без ефекта.

Нормативни оквир

Закон о заштитнику грађана ("Сл. Гласник РС", бр. 79/2005 и 54/2007) Народна скупштина усвојила је на Једанаестом ванредном заседању у 2005. години, на седници одржаној 14. септембра 2005. године.

Заштитник грађана је 21. септембра 2007. године Министарству финансија упутио финансијски и кадровски план за 2008. годину, којима је, према свим методолошким правилима и узимајући у обзир макроекономску политику Републике, предложен буџет од 90 милиона динара за рад институције. Законом о буџету, који је Народна скупштина усвојила 26. децембра 2007. године, за финансирање рада Заштитника грађана расподељено је 92.247.657 динара.

Правилник о унутрашњем уређењу и систематизацији Стручне службе Заштитника грађана је донео 25. септембра 2007. године¹³, а акт је ступио на снагу након што је, 5. новембра, Законом прописану сагласност на њега дала Народна скупштина¹⁴. Правилником је у Стручној служби утврђено 63 радна места, од чега се за 8 захтева средња, а за 55 висока стручна спрема.

¹² Чл. 39. ст. 2. Закона.

¹³ Чл. 40. ст. 1 Закона предвиђа да ће општи акт о организацији и раду стручне службе Заштитник грађана донети у року од 60 дана од дана ступања на дужност.

¹⁴ Чл. 38. ст. 3. Закона предвиђа да Заштитник грађана доноси општи акт о организацији и систематизацији послова стручне службе, на који сагласност даје Народна скупштина.

Заштитник грађана донео је и Одлуку о образовању и раду Стручне службе Заштитника грађана¹⁵), као и Правилник о обрасцу службене легитимације Заштитника грађана и његових заменика¹⁶.

Закон о Заштитнику грађана предвидео је¹⁷ да ће Скупштина ускладити одредбе свог пословника са одредбама Закона у року од шест месеци од дана ступања Закона на снагу. Пословником Скупштине требао је бити уређен и начин поступања по поднетом редовном извештају, као и по посебним извештајима Заштитника грађана¹⁸. До истека извештајног периода то није учињено.

Простор, средства и други услови за почетак рада

У обезбеђивању простора, средстава и других услова за рад Заштитник грађана наишао је на мноштво тешкоћа, са којима су се, на жалост, сусретали и сусрећу и други државни органи, а посебно независне и владине институције са значајним надлежностима у областима заштите права и борбе против корупције¹⁹.

Влада Републике Србије била је дужна²⁰ да, до ступања на снагу општег акта о организацији и раду стручне службе Заштитника грађана, на предлог Заштитника грађана, обезбеди простор, средства и друге неопходне услове за почетак рада институције²¹. Влада обавезу није у потпуности извршила ни у једном сегменту (простор, средства за рад, информациона и комуникациона инфраструктура, транспорт), а до делимичних резултата долазило се уз несразмерне напоре у комуникацији са надлежним логистичким службама. Разлоге за то треба тражити не у недостатку политичке воље²², већ у, веома малим делом – објективним тешкоћама, а много више у несистематичности, неорганизованости, неодговорности и корупцији на различитим нивоима извршног апарата.

На предлог Заштитника грађана, начињен у сарадњи са Дирекцијом за имовину Републике Србије, Влада Републике Србије (Комисија за расподелу службених зграда и пословних просторија) донела је 16. новембра 2007. решење према коме се Заштитнику грађана додељује на коришћење зграда у ул. Ресавска бр. 42 у Београду, након иселења Врховног суда Србије са те адресе. Истовремено, Заштитнику грађана расподељен је, привремено – до стицања услова за уселење у Ресавску 42, простор у власништву Републике Србије у улици Милутина Миланковића 106 у Новом Београду. Привремени простор у Новом Београду омогућава смештај 15 запослених, што је недовољно за остваривање и минималног обима послова и надлежности Заштитника грађана.

¹⁵ („Сл.гл.РС“, бр. 105/07)

¹⁶ („Сл.гл. РС“, бр. 121/07)

¹⁷ Чл. 41. ст. 1. Закона.

¹⁸ Чл. 41. ст. 2. Закона.

¹⁹ Закључци са састанка заштитника грађана, повереника за информације од јавног значаја, председника Државне ревизорске институције, директора Управа за јавне набавке и председника Комисије за заштиту права.

²⁰ Чл. 42. Закона.

²¹ Члан 42. Закона о Заштитнику грађана.

²² У напоре да се обезбеди ефикасније стицање материјалних услова за почетак рада институције Заштитника грађана укључили су се, када је то постало неопходно, и председник Народне Скупштине и председник Владе Републике Србије.

Чим су се стекле минималне претпоставке за рад у погледу средстава за рад, телефонских веза и других услова, пет месеци након ступања на дужност омбудсмана, Служба Заштитника грађана почела је са радом 24. децембра 2007. године, на привременој адреси у Новом Београду, у улици Милутина Миланковића бр. 106.

Како би обезбедио услове за рад већег броја неопходних сарадника, Заштитник грађана је, на основу закључка Извршног одбора Председништва САНУ и позитивног мишљења Дирекције за имовину Републике Србије, 28. новембра 2007. године са САНУ закључио Уговор о условима за коришћење пословног простора за делатност Заштитника грађана²³. Тим уговором је САНУ, без накнаде, уступила на коришћење простор у пословној згради у ул. Кнез Михаилова 36. у укупној површини од 162,01 m².

Упркос одредбама Одлуке о образовању и раду Стручне службе Заштитника грађана, на коју је сагласност дала Народна скупштина, Министарство унутрашњих послова, и поред више састанака одржаних са овлашћеним представницима Министарства унутрашњих послова, до данас нису предузете никакве мере у циљу вршења физичко-техничког обезбеђења објекта који користи Стручна служба Заштитника грађана, изузев повремених обилазака дежурне патроле полиције.

До 31. децембра 2007. године, Служба за заједничке послове републичких органа није окончала опремање простора у Кнез Михајловој улици са средствима неопходним за рад.

Грађани су средствима јавног информисања у више наврата обавештени о почетку рада Службе Заштитника грађана, у улици Милутина Миланковића у Новом Београду, од 24. децембра. Стручна служба прима грађане сваког радног дана од 10 до 14 часова. Ипак, ни један грађанин није враћен због доласка у другом периоду радног времена (од 9 до 17 часова).

Комисија за избор дизајна визуелног идентитета институције Заштитника грађана је 27. децембра 2007. године, изабрала заштитни знак Заштитника грађана. Победнички рад је Мисија ОЕБС у Србији наградила са 80.000 динара.

Запослени

Закон предвиђа да пријем запослених у Стручну службу Заштитник грађана изврши у року од 60 дана од дана ступања на снагу општег акта о организацији и раду Службе²⁴.

На дан 31. децембар у Стручној служби заштитника грађана од 62 систематизована радна места, било је попуњено 15, колико је дозволио капацитет расположивог привременог простора за рад, и то:

- генерални секретар Стручне службе;
- 2 помоћника генералног секретара као руководиоци сектора (за унапређење људских и мањинских слобода и права и за опште послове);
- 2 виша саветника у Сектору за поступање по притужбама;
- 2 самостална саветника у Сектору за поступање по притужбама;
- 1 млађи саветник у Сектору за поступање по притужбама;

²³ Ово је било могуће захваљујући разумевању председника и чланова Извршног одбора Председништва Српске академије наука и уметности, за шта им Заштитник грађана дугује велику захвалност.

²⁴ Чл. 40. ст. 2 Закона.

- 1 виши саветник у Сектору за унапређење људских и мањинских права;
- 1 самостални саветник у Сектору за опште послове;
- 1 референт у Сектору за опште послове;
- 1 намештеник у Сектору за опште послове;
- 2 виша саветника у Кабинету;
- 1 референт у Кабинету.

Запослени су ангажовани по два основа: на одређено време до расписивања конкурса у складу са законом, или премештајем на период од три месеца из других државних органа, у складу са законом.

Разлог за ангажовање запослених на наведене начине је пре свега, недостатак финансијских средстава одређених у буџету за 2007. годину за рад Заштитника грађана, којима би се платило оглашавање радних места путем јавних конкурса (потребно око 200.000,00 динара а одређено око 20.000,00 динара) као и у потреби обављања хитних и неопходних послова из надлежности Заштитника грађана, односно повећаном обиму рада због недовољног броја извршилаца.

Усвајањем буџета за 2008. годину створени су услови за пријем запослених у складу са процедурама предвиђеним одредбама Закона о државним службеницима ("*Службени гласник РС*", бр. 79/05, 81/05, 83/05 и 64/07) и Уредбом о спровођењу интерног и јавног конкурса за попуњавање радног места ("*Службени гласник РС*", бр. 3/06) који предвиђају оглашавањем свих радних места и проверу знања и способности свих пријављених кандидата од стране конкурсне комисије.

Након пријема запослених вршиће се њихово распоређивање на систематизована радна места која садрже детаљне описе послова који се на њима обављају у складу са одредбама Правилника о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Стручној служби Заштитника грађана, као и у свим осталим државним органима.

Оцењивање и напредовање запослених спроводи се према Уредби о оцењивању државних службеника ("*Службени гласник РС*", бр. 11/06).

Имајући у виду да су запослени у Стручној служби Заштитника грађана државни службеници, на њих се, у складу са законом²⁵, примењују све одредбе које се тичу државних службеника у другим државним органима.

На дан 31. децембар 2008. године у Стручној служби је било запослено 9 жена и 6 мушкарца, односно 60% жена и 40% мушкараца.

Међу запосленима заступљени су припадници националних мањина. У наредном периоду број припадника националних мањина биће прецизније утврђен методом добровољног анонимног изјашњавања како би се стекла прецизнија слика о националном саставу ради утврђивања потребе за афирмативним акцијама у циљу повећања броја запослених припадника националних мањина.

Шема стручне службе дата је у делу *Прилози*.

²⁵ Чл. 39. ст. 5. Закона.

РЕЗИМЕИ СТАЊА ЗАШТИТЕ ЉУДСКИХ И МАЊИНСКИХ ПРАВА И СЛОБОДА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Општи поглед

Људска и мањинска права и слободе темељна су вредност на којој се, поред владавине права и социјалне правде, начела грађанске демократије и припадности европским принципима и вредностима, заснива Република Србија²⁶.

То начелно опредељење Устава потврђује се многим нормативним и практичним мерама које Република Србија предузима ради унапређења остваривања и заштите људских и мањинских слобода и права. Једна од њих је и установљавање институције омбудсмана, са јасно израженом функцијом заштите и унапређења људских и мањинских права и слобода.

Истовремено, уочавају се и супротне тенденције. Посебно у појединим кризним моментима, уочљива је атмосфера несигурности и страха код посебно рањивих група као што су припадници националних мањина, али и оних који раде на посебно осетљивим темама као што су помирење, правда за жртве ратних злочина, промоција људских права сексуалних мањина или оних који се отворено упуштају у дискусију о будућности Косова и Метохије унутар Србије²⁷. Посебно је забрињавајуће када представници и носиоци званичних функција наступају са становишта дискриминације, нетрпељивости или искључивости и за то не сносе одговарајуће последице - формалну санкцију и/или најширу друштвену и политичку осуду. Неретко, санкције изостају или нису довољно видљиве, или се њихов домет релативизује.

Репресивне мере, укључујући ту и акције полиције, тужилаштва и судова, могу, међутим, обезбедити поштовање људских и мањинских права и слобода само до одређеног степена. За истинско, трајно и чврсто поштовање људских и мањинских права и слобода кључно је њихово прожимање кроз целокупно друштвено ткиво и државну структуру. Посебно је значајна област образовања, где треба инсистирати на учвршћивању друштвених вредности које воде добробити појединца и друштва, попут људских права, поштовања и уважавања различитости, ненасиља, индивидуалне и друштвене одговорности за своје поступке и свет око себе. На жалост и у малолетничкој и школској популацији приметне су појаве насиља, националне и верске нетолеранције, несолидарности и прихватања идеологија сличних нацизму, који је, иронично, управо народе из ових крајева коштао милионе живота.

У једном делу Републике Србије, Косову и Метохији, над којим је Резолуцијом Савета безбедности Уједињених нација бр. 1244 одговорност преузела међународна заједница (УНМИК у цивилном, а НАТО у војном аспекту), поштовање људских, а посебно мањинских права и слобода много је брементитије проблемима.

²⁶ Чл. 1. Устава.

²⁷ Види: Трећи извештај (јул 2007-јануар 2008) „Србија: придржавање обавеза и спровођење пост-приступног програма сарадње“ (Serbia: Compliance with obligations and commitments and implementation of the post-assessment co-operation programme), представљен од стране генералног секретара Савета Европе (www.coe.int)

Остваривање и заштита права српског и осталог неалбанског становништва на Косову далеко су од међународних стандарда, посебно у области безбедности, слободе кретања, заштите имовине, верских и других права. Доступни извештаји указују, нпр. да „припадници свих етничких заједница превасходно остају на територији, или путују ка територијама у којима су њихове заједнице већинске. Каменовање и остали облици застрашивања настављају да угрожавају косовске Србе када путују ван подручја већински настањених Србима²⁸. Извештава се о нападима на свештенство и вернике Српске православне цркве, и о бројним вандализмима усмереним према тој цркви и њеној имовини²⁹. Ипак, с обзиром да се права становништва на Косову не остварују пред органима Републике Србије, нити постоје фактички услови за остваривање надлежности Заштитника грађана на територији Косова и Метохије, тамошња ситуација није предмет разматрања у овом извештају.

Заштита права лица лишених слободе

Термин “лишење слободе”, иако општеприхваћен и у том облику заступљен у највишим правним актима, не одговара у потпуности природи ситуације у којој се налазе лица на која се примењује. Наиме, реч “лишење” има значење одузимања. С друге стране, појам слободе није монолитан, већ саткан од низа појединачних саставних делова који чине целину која представља основно, урођено својство сваког људског бића. Зато “лишење слободе” треба схватити само као *ограничење* појединих слобода и права, у мањој или већој мери, а не као потпуно одузимање целокупног корпуса слободе. У наведеном лежи корен ретроградног погледа на “лица лишена слободе” као на особе без икаквих права. Управо наслов овог поглавља “заштита права лица лишених слободе” говори да она, упркос лишењу слободе од стране државног органа, располажу низом права и слобода која им нису одузета, као и да је држава дужна да та права и слободе поштује и штити. Увидом у бројне одредбе прописа који су цитирани у даљем тексту јасно је видљива основаност овде наведеног става.

Сагласно позитивним прописима, ратификованим међународним уговорима и општеприхваћеним правилима међународног права, под лицима лишеним слободе подразумевају се сва лица лишена слободе, без обзира на основ лишења слободе, као и лица која њихово материјално или здравствено стање или друге околности чине зависним и примораним на боравак у одговарајућим установама, и то: лица која издржавају казну затвора, лица у притвору, малолетници према којима се извршава васпитна мера упућивања у васпитно-поправни дом, лица задржана од стране полиције, лица према којима се извршавају мере безбедности у здравственој установи (обавезно лечење алкохоличара, обавезно лечење наркомана, обавезно психијатријско лечење и чување), пацијенти у неуропсихијатријским установама, деца смештена у домовима за социјалну заштиту, лица у геријатријским установама, избеглице у избегличким камповима. Поједине напред наведене категорије лица нису у правом смислу речи лишене слободе, смештена су у институцијама где постоји формална слобода да исте напусте, али немају фактичку могућност напуштања, због чега се налазе у положају који се може поистоветити са лишењем слободе. Установе у којима су смештена лица лишена слободе су у надлежности Министарства правде – Управе за

²⁸ Из „Извештаја о стању људских права у појединим државама (Country Reports on Human Right Practices”) Канцеларије за демократију, људска права и рад Стејт департмента (министарства спољних послова) Сједињених Америчких Држава, објављеног 11. марта 2008. године.

²⁹ Исто.

извршење заводских санкција, Министарства унутрашних послова, Министарства здравља, као и Министарства рада и социјалне политике.

Положај лица лишених слободе одређен је Уставом, бројним законима и другим прописима и општим акатима, као и ратификованим међународним уговорима и општеприхваћеним правилима међународног права.

Без обзира на важећи нормативни оквир и општеприхваћена правила, положај лица лишених слободе зависи и од постојећих објективних услова њиховог смештаја, устаљеног односа запослених у установама према њима и низа других фактичких околности. Анализом бројних доступних извештаја - државних, међународних и невладиних, може се закључити да управо ти услови битно опредељују постојеће стање.

Актуелни смештајни капацитети у већини установа нису довољни за смештај постојећег броја лица лишених слободе. У протеклом периоду капацитети нису повећани у довољном обиму, а када су вршене адаптације постојећих објеката, ефекат је био у смањивању капацитета, као последица прилагођавања смештајних услова савременим стандардима.

Према подацима са краја 2007. године, просечан број лица лишених слободе у заводима Управе за извршење заводских санкција је око 9.500 лица. Упоредивши наведени број са бројем од око 5.500 лица лишених слободе у заводима крајем 2001. г., а око 7.500 крајем 2004. г., уочљиво је повећање од приближно 73% од 2001. до 2007. г., односно око 27% у релацији 2004 - 2007. година. Очигледан је велики пораст броја лица лишених слободе у заводима.

Сходно времену изградње, различитим прихваћеним системима и чињеници да су многе установе грађене у потпуно друге намене, архитектуру ових установа одликују решења мање или више непримерена савременим стандардима смештаја лица лишених слободе. Тако се у Окружном затвору у Београду ходници простиру уз спољне зидове, а спаваонице кроз средишњи део зграде, тако да оне немају директан доток ваздуха и природне светлости.

Међу лицима лишеним слободе, и то у заводима Управе за извршење заводских санкција, посебан проблем је појава великог броја лица заражених вирусима ХИВ-а и хепатитиса Ц, као и зависника од психоактивних супстанци, где је њихов број преко 4.000, односно скоро 50% од укупног броја.

Од августа до краја децембра 2007. године Заштитнику грађана је упућено девет притужби лица лишених слободе. Пет примљених притужби испуниле су услове за покретање поступка пред Заштитником грађана. Притужбе на третман у установи се у највећем броју случајева односе на неадекватну здравствену заштиту, одбијање молбе за премештај у другу установу у оквиру Управе за извршење заводских санкција, а једна на незаконито усамљење.

Заштитник грађана ће у сврху заштите лица лишених слободе поднети иницијативе за измену или допуну закона који одређују положај лица лишених слободе. Пре свега, планирано је иницирање измена Закона о извршењу кривичних санкција, којима би била утврђена ефикаснија судска заштита права лица лишених слободе, укинута дискриминација лица лишених слободе по питању права на рад и по основу рада, као и уведен низ других одредби којима ће положај лица лишених слободе бити

афирмисан сходно међенародним конвенцијама и правилима међународног права из ове области. Осим тога, биће поднете и иницијативе код надлежних органа да се у том смислу изврше измене подзаконских прописа и општих аката, битних за системе какав је систем извршења заводских санкција или извршења мера безбедности у здравственим установама.

Заштитник грађана ће интензивно контролисати поштовање права лица лишених слободе у оквиру активности органа државне управе, пре свега установа које су у надлежности Министарства правде – Управе за извршење заводских санкција, Министарства унутрашњих послова, Министарства здравља, као и Министарства рада и социјалне политике. Брижљиво ће се пратити законитост и правилност њиховог рада у односу на лица лишена слободе поштовање права лица лишених слободе, утврђиваће се повреде учињене како актима и радњама, тако и нечињењем. Сходно уоченом стању, Заштитник грађана ће упућивати препоруке о отклањању уочених недостатака.

Заштитник грађана ће континуирано обилазити установе у којима су смештена лица лишена слободе, пре свега ради непосредног увида у постојеће стање. Биће захтевана потпуна сарадња и кооперативност органа државне управе, приступ у све установе и просторије по сопственом избору, несметани разговори како са лицима лишеним слободе, тако и са запосленима, као и несметан преглед свих података.

Заштитник грађана ће остваривати интензивну сарадњу са надлежним државним институцијама и невладиним организацијама које се баве слободама и правима грађана, пре свега правима лица лишених слободе. Посебно, биће успостављена пуна сарадња са одговарајућим међународним телима, као што су Европски комитет за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања, установљен Европском конвенцијом о спречавању тортуре и нељудских или понижавајућих поступања или кажњавања, и Подкомитет за спречавање тортуре, установљен Опционим протоколом уз Конвенцију УН против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака.

Заштитник грађана ће предузети потребне активности на имплементацији Опционог протокола уз Конвенцију УН против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака, којим је Република Србија преузела обавезу да у складу са међународним стандардима обезбеди један или више националних механизма за превенцију тортуре. Како институција Заштитника грађана, са делокругом и овлашћењима утврђеним позивитним прописима, задовољава све услове прописане у IV делу Опционог протокола, то постоје сви услови да преузме улогу националног механизма за превенцију тортуре.

Родна равноправност

Дискриминација жена

Начело родне равноправности и недискриминације је једно од темељних начела људских права. Мноштво државних институција ради у континуитету и сарадњи са међународним организацијама и домаћим невладиним организацијама на решавању проблема родне неравноправности и подизању јавне свести о његовом постојању.

Ипак, родна неравноправност је још увек врло присутна у огромној већини видова друштвеног живота.

Иако су представљене у двоструко повећаној мери у Народној скупштини после избора одржаних 2007. године, жене у Србији су још увек неравноправне и проблем постизања родне равноправности тек треба да се решава у својим разним појавним облицима. Још увек постоји широко друштвено толерисано породично насиље на које још увек нема адекватне реакције (квалитативно и квантитативно) државних органа. Свакодневно је видљива непропорционална представљеност на местима на којима се доносе политичке одлуке, стереотипно и увредљиво представљање и дискриминативно омаловажавање жена у медијима, али и у јавном, и политичком обраћању, па чак и у школским програмима. Постоји још увек снажно присуство институционалног непоштовања једнакости могућности у економским и друштвеним односима као и знатно већа стопа незапослености жена. Србија још нема родно сензитивну службену статистику, употреба женског граматичког рода није службено верификована.

Родна неравноправност је посебно присутна у односу на Ромкиње, припаднице мањина, инвалиткиње, незапослене и жене из сеоских подручја; то су случајеви двоструке или вишеструке дискриминације. Све то комбиновано је са широким неприпознавањем проблема који се читава у уверењу о «природној задатости» односа доминације над женама и њихове потчињености.

Конвенцији о елиминацији свих облика дискриминације жена, (CEDAW) није у пракси довољно дат значај главног, правно обавезујућег инструмента за елиминацију свих облика дискриминације према женама. У погледу надлежности, нејасно је ко спроводи одредбе тог документа и ко у име Србије пише и подноси извештај.

Закон о родној равноправности није усвојен а нема ни посебног Закона о насиљу у породици. Национална стратегија је припремљена и представља важан документ на основу којег ће се развијати даље активности у правцу побољшања родне равноправности.

Систем механизма за родну равноправност, државних тела овлашћених за та питања је недовршен и нестабилан, тј. зависан од политичких промена, док је локални, општински ниво још увек готово потпуно непокривен институционалним телима тога типа. Квота у изборном систему донела је очекиване резултате у виду промене родне структуре представничких тела, али није увек доследно спроведена а и на локалним изборима је ослабљена новим законским одредбама. Иако је у односу на 2000. годину порасло учешће жена у политичком животу и образовању, погоршан је њихов положај на тржишту рада. Женама у Србији скоро су недоступне руководеће позиције у предузећима, а њихова примања за послове исте тежине нижа су од зараде мушкараца. Процент незапослености жена у Србији је 24 одсто, наспрам 16 одсто незапослених мушкараца.

Сексуалне мањине

Многе јавне личности се у јавним наступима слободно користе говором мржње и дискриминације према хомосексуалној популацији, а постојећи закони и институције које их примењују не пружају адекватну заштиту од тог вербалног вида хомофобног насиља и дискриминације.

Иако је Светска здравствена организација пре више деценија скинула хомосексуалност са листе болести, на медицинским факултетима се и даље може чути да је хомосексуалност девијација, а у појединим здравственим установама у Србији она се и даље третира као болест.

Групе за заштиту права нехетеросексуалне популације обраћају се, на основу Закона о радиодифузији који забрањује говор мржње, представкама Републичкој радио дифузној агенцији због говора мржње. У појединим случајевима од Заштитника грађана је тражено да, у оквиру својих овлашћења, изврши надзор над радом Агенције.

Још увек није могуће безбедно одржати параду поноса сексуалних мањина, иако је то једно од традиционалних политичких средстава борбе против хомофобије, са изузетно битним политичким значајем усмеравања пажње јавности на људска права сексуалних мањина, јачању видљивости и постављању захтева за поштовање права особа другачије сексуалне оријентације. Због безбедности група за заштиту права сексуалних мањина и њихових активиста/киња, адресе њихових просторија по правилу нису означене, нити се објављују.

У 2007. години органи унутрашњих послова редовно су и ефикасно обезбеђивали протестне скупове организација које окупљају хомосексуалну популацију или се залажу за поштовање њихових права, због реалних претњи безбедности њихових чланова, посебно мушкараца јер се перципирају као хомосексуалци. О томе је у 2007. години упознат и Заштитник грађана.

Активисти и активисткиње људских права ЛГБТ популације су у контакту са Заштитником предочили аргументе да су лезбејке, геј-особе, бисексуалци/бисексуалке и трансродне особе посебно изложени злочинима мржње и да због тога постоји посебна потреба да се разним мерама реагује на такву ситуацију.

Права детета

Концепт права детета, који почео да се уводи у нормативни систем Србије након 2000.-те, кроз потпуну или делимичну разраду у већини закона која се односе на децу, потврђен је новим Уставом из 2006. године. Такође, напредак је забележен и кроз прихваћеност концепта на плану институционалне изградње, увођењем Савета за права детета при Влади Републике Србије (2002.), Пододбора за права детета у оквиру Одбора за родну равноправност Народне скупштине (2005.) и образовањем институције Заштитника грађана, чији један од заменика треба да буде задужен за права детета.

Заштитник грађана је од избора до краја 2007. године добио 7 притужби које се односе на кршење права детета. Надлежни државни органи су упозоравани да без одлагања поступе сагласно одговарајућим прописима, а у неколико случајева искоришћен је медијаторски капацитет институције Заштитника да се проблеми реше на линији институција – дете, наравно у корист детета. Овај број никако није индикативан за истинско стање права детета у Србији.

На основу пристиглих притужби, али и увида у извештаје државних органа, организација цивилног друштва специјализованих за промоцију права детета,

истраживања Уницефа и других извора, може се рећи да је стање права детета у Србији значајно напредовало од 2000.-те, која је дочекана са алармантно девастираним системима и институцијама за остваривање права детета, посебно у области социјалне заштите и здравља деце, али и у области образовања и другим областима од значаја за права детета.

И даље постоје нарочито угрожене категорије деце код којих се говори о социјалној искључености, а то су: сиромашна деца,³⁰ деца са инвалидитетом и деца са сметњама у развоју, деца без родитељског старања, посебно она смештена у институције, деца која живе на улици, деца која раде и деца тзв. „социјални сирочићи“. У већини категорија посебно рањиве деце, права ромске деце су најчешће угрожена. Такође, у области образовања, почев од предшколског васпитања и образовања, деца Роми су најмање укључена у систем, што за последицу има њихову даљу социјалну искљученост. И даље је изражено насиље над децом (које обухвата различите форме, од занемаривања, различитих облика искоришћавања, до физичког злостављања), како у породици, које је најмање видљиво, тако и вршњачко, али и од стране других непознатих одраслих особа. Забрињава, међутим чињеница да не постоји још централизована база података случајева насиља над децом.

Ако је Национални план акције за децу (2004.) био одговор на најургентније проблеме деце који су затечени након 2000., сазрело је време да се донесе свеобухватна национална стратегија за децу. Такође, специфичност дечје популације и сложеност проблема са којима се рањиве категорије деце суочавају, указују на потребу доношења посебног Закона о деци.

Отворено питање којим се оспорава, у Србији тек прихваћени, концепт општег парламентарног омбудсмана (постојећег Заштитника грађана), је предлог Владе да се уведе специјализовани дечји омбудсман, којег би, односно коју, такође бирао парламент.³¹ Пролиферација институција омбудсмана, која би се након увођења једног специјализованог парламентарног омбудсмана могла очекивати и у другим областима заштите права (права националних мањина, права лица са инвалидитетом, права лица лишених слободе, родна равноправност...), тешко за последицу може имати јачање заштите права детета, а засигурно угрожава утемељење институције омбудсмана која нема традицију у нашем правном систему. Огромна већина упоредних искустава, досадашња, али и најновија кретања, стављају под велики знак питања оправданост таквог, и у светским размерама ретког, корака.

Права националних мањина

Према резултатима пописа становништва из 2002. године у Србији је настањено 6.212,838 грађана који су се изјаснили да припадају српском народу, а 14,38% грађана се изјаснило да припада некој од 21 мањинске заједнице исказане пописом. Међутим, поред мањинских заједница које су исказане у попису, о свом етничком пореклу изјаснило се и 4.660 грађана - припадника седам малобројних етничких заједница. Поред њих, још 2,76% грађана се није определило или изјаснило о свом етничком идентитету.

³⁰ У Србији је према налазима Уницефа сиромашно 155 хиљада деце, а још толико живи близу границе сиромаштва.

³¹ Влада Србије доставила је Предлог закона о дечјем омбудсману Народној скупштини крајем 2007. године.

Као што је речено, од 1999. године Косово је према Резолуцији УН 1244 у посебном положају у односу на остале делове Србије. Попис 2002. године није спроведен на територији Косова, а како ни претходни попис није спроведен релевантни су подаци последњег пописа становништва који је 1981. године спроведен на целој територији Србије. Како се ситуација у међувремену променила на демографску штету српског дела становништва у овом делу земље, релевантним се могу сматрати подаци УН и процене којима располаже Министарство за Косову и Метохију. Према овим проценама у укупном становништву Србије је приближно 17,7% албанског становништва што значи да у Србији живи приближно 32,6% мањинског становништва.

Преме Уставу и законима, који су усклађени са ратификованим инструментима заштите права националних мањина у Европи, националне мањине у Србији остварују индивидуална и колективна права. Припадници националних мањина, у складу са државним законима и покрајинским прописима, могу уколико се за то изјасне да остварају права на образовање и информисање на матерњем језику, заштиту културног идентитета и културне баштине и да користе свој језик у службеној употреби у јединицама локалне самоуправе, покрајинским државним органима и установама и предузећима која врше јавна овлашћења.

У циљу заштите културне аутономије припадници националних мањина могу да бирају своје националне самоуправе – националне савете националних мањина. У вези са радом и избором ових тела изражени су проблеми који проистичу из слабости још увек важећег савезног Закона о заштити права и слобода националних мањина (2002.) којим није утврђен начин избора чланова мањинских самоуправа. Нису одређене ни прецизне надлежности ових тела, нити је дефинисан њихов однос са јединицама локалне самоуправе и државним органима, као ни начин њиховог финансирања. Отворена питања у вези са положајем органа мањинских самоуправа, остављајући по страни проблеме која ова тела имају у раду због других разлога који нису у непосредној вези са органима јавне управе, условљавају да је њихов рад на граници легитимности.

За похвалу су активности Министарства за државну управу и локалну самоуправу које је у оквиру надлежности којима располаже реализовало или покренуло активности које су од интереса за унапређење правног и фактичког положаја националних мањина у земљи: унапређење нормативне основе у Закону о локалној самоуправи и закону о локалној самоуправи у којем су сходно решењима Закона о избору народних посланика примењене мере којима се поспешује политичка партиципација припадника националних мањина; обновљени су, у складу са преузетим прописима, реизбори националних савета којима је истекао први мандат и организовани избори националних савета који досад нису установили мањинску самоуправу; у Регистар националних савета националних мањина уписан је Национални савет влашке националне мањине око чијег статуса је у међународним институцијама и у нашој јавности вођена непотребна дебата; најзад формирана је радна група чији је задатак да припреми Нацрт закона о избору и надлежностима националних савета националних мањина. Покренута је и иницијатива за измену услова и прописа под којима се остварује приватизација локалних медија у општинама у којима она емитују програм или издају штампана гласила на језицима мањина.

Поред поменутог Министарства за државну управу и локалну самоуправу за остваривање права националних мањина и друга питањима у вези са положајем ових

грађана Србије непосредно су надлежна још два Министарства Владе Србије, три покрајинска секретаријата, одговарајући одбори у Народној скупштини и Скупштини АП Војводина и специјализована тела и службе: Савет за националне мањине Републике Србије и Служба за људска и мањинска права Владе Републике Србије. Током 2007. године Владин Савет за националне мањине није одржао ни једну седницу. Рад Службе за људска и мањинска права оставио је утисак потребе да Служба учини више на јачању сопствених капацитета, а да би Влада Србије требало да размотри могућност измене Закона о министарствима како би се у ситуацији када постоје бројни отворени проблеми у вези са остваривањем људских и мањинских права поново установио одговарајући ресор који би се бавио њиховим решавањем.

У вези са остваривањем права националних мањина извесно је да поред простора за унапређење постојећих прописа и њихово међусобно усклађивање постоје и проблеми који произилазе из политичких и друштвених околности које нису садржај надлежности Заштаника грађана. Међутим, неоспорно је да надлежна ресорна министарства, јединице локалне самоуправе, инспекцијске службе и други органи у чијој надлежности је остваривање права националних мањина морају да унапреде људске, техничке и организационе ресурсе како би на ефикаснији начин допринели, не само заштити права садржана у културној аутономији, већ и личној сигурности грађана припадника мањина и њиховом ослобађању од осећања страха да затраже остваривање признатих права од надлежних органа јавне управе.

Са становишта организације добре и ефикасне управе недопустиво је да не постоји јединствени систем заштите права националних мањина. Евидентно је да се колективна права националних мањина остварују у већини општина у АП Војводина и у органима АП Војводина. У општинама у централној Србији остваривање ових права, уз све напоре које се чине у вези са унапређивањем права Рома и Бошњака, не постоје институционални капацитети и доследност општинских управа и државних власти да шире културу људских и мањинских права и да доследно обезбеде услове за остваривање Уставом и законом признатих права националних мањина.

Једна од уочених слабости органа управе у вези са заштитом мањина је неосмишљена политика према интеграцији Рома. Наиме, упркос акционим плановима које је Влада усвојила 2005. године на основу којих су постигнути одређени резултати у вези са образовањем и заштитом здравља припадника ромске популације недостаје целовита државна стратегија социјално-економске интеграције Рома, као и јасно заузимање става Владе или Народне скупштине у вези са програмом интеграције Рома. Посебну тешкоћу у погледу јасне оцене предузетих мера представља недостатак података и помањкање транспарентности у раду појединих државних органа који се односи на побољшање положаја Рома.

Политичка партиципација националних мањина се остварује на државном нивоу у Народној скупштини (9 посланика са 5 листа четири мањинске заједнице) и извршној власти (1 министар у Влади), АП Војводини (12 посланика са две листе једне мањинске заједнице) и Извршном већу (6 секретара) и мултиетничким локалним самоуправама у којима припадници националних мањина имају апсолутну или релативну већину или су сразмено броју становника заступљени у скупштинама општина и општинским већима. Међутим, чини се да и у овом сегменту заштите постоји правни простор за унапређење положаја мањина у два правца: а) повећање учешћа припадника националних мањина у представничким и извршним властима сразмерно броју становника који имају у јединицама територијалне аутономије и на државном нивоу и

б) усвајање мера које обезбеђују политичку партиципацију припадника малобројних националних мањина.

Дакле, позитивна решења заштите права националних мањина садржана у Уставу и делимично у законима и покрајинским прописима нису у довољној мери остварена у правном и друштвеном животу. Постоји реална потреба да се:

- утврди стратегија интеграције националних мањина;
- уреди положај, избор, надлежности и финансирање њихових самоуправа;
- процес приватизације медија спроведе на начин који неће угрожавати ефективан приступ националних мањина медијима на њиховом језику;
- повећа учешће припадника националних мањина у јавној администрацији.

Пред органима управе је да ускладе законе којим се регулише културна аутономија друга права националних мањина са Уставом и међусобно; успоставе институционалну повезаност и подстакну координацију државних, покрајинских и локалних органа власти које се надлежне за остваривање права мањина; унапреде ниво заштите права националних мањина и обезбеде да се она остварују у свим деловима Србије тежећи бар нивоу како се остварују у АП Војводина. Најзад, већу пажњу треба посветити програмима социјално-економске интеграције Рома.

Слобода савести и вероисповести

Закон о црквама и религијским заједницама³² основни је правни оквир за остваривање права на слободу савести и вероисповести гаратовану Уставом. Овај закон изазивао је контроверзе још од доношења, које су се наставиле и у његовој примени.

Представници појединих цркава и организација грађанског друштва сматрају да је примена овог закона таква да дозвољава држави арбитрност у одлучивању о признавању и непризнавању религијских заједница. Министарство вера упућује одбијене религијске заједнице да се региструју као удружења грађана у Министарству за државну управу и локалну самоуправу, које, заузврат, одбија њихову регистрацију упућујући их да, као религијске заједнице, регистрацију затраже код Министарства вера. Иако одбијање регистрације не значи да су оне забрањене или непостојеће, одређене последице нерегистрације ипак постоје. Одбијање регистрације значи немогућност да се стекне правни субјективитет, да се поседује и располаже непокретном имовином, да се поседује правни субјективитет у правном промету, тј. да се закључују уговори, наслеђује, да се буде изузет од плаћања пореза, и сл. Критике указују да извршна власт разликује цркве и религијске заједнице на оне привилеговане, оне које су само толерисане али којима није дозвољено да буду регистроване и оне којима је фактички забрањен рад.

Чини се да код регистарских органа не постоји довољно јасно разликовање правног субјективитета од верског легитимитета. За разлику од верског легитимитета, који држава нити може дати нити одузети, правни субјективитет је право које не сме бити признавано дискриминаторно.

Србија је по питању враћања национализоване црквене имовине временски иза земаља у региону. Цркве и религијске заједнице су обавезне да прибаве мноштво докумената, које се већ налазе у поседу разних органа власти. Мале и сиромашне цркве и религијске заједнице тешко ће бити у стању да испуне захтевну процедуру. Уочен је

³² „Службени гласник РС“ број 36/2006.

отпор и одбијање неких општина да издају потребна документа јер их, што се може разумети ако се зна да поједине од њих деценијама користе имовину која може бити предмет реституције.

Постоје упозорења да се непокретности које могу бити предмет реституције налазе у промету и после 1. маја 2006. године, од када Закон о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама³³ забрањује промет те имовине. Цркве и религијске заједнице којима је одбијена регистрација немају правни субјективитет и због тога не могу тражити повраћај имовине.

Закон о реституцији предвиђа повраћај имовине одузете од 1945. године. Јеврејска заједница је, међутим, лишена имовине углавном после нацистичке окупације 1941.

Права особа са инвалидитетом

Особе са инвалидитетом су систематски искључене из сфере образовања, запослења, политике, културе, слободног времена и рекреације. Мере и пракса политичког и правног система, економских структура, званичних служби и сл. често представљају баријере у учешћу особа са инвалидитетом.

Процењује се да је близу 85% деце са сметњама у развоју у Србији ван било каквог васпитано-образовног система. Они који се образују, суочавају се са разним препрекама и сталном дискриминацијом.

Услови живота у домовима у којима бораве особе са инвалидитетом су најчешће веома тешки. У таквом окружењу неминовно долази и до занемаривања и насиља. Јавности је скренута пажња на постојање оделења са децом са посебно израженим инвалидитетом, која су углавном непокретна и која већину свог времена проводе у креветићима - «кавезима» - ту их хране, пресвлаче и дају им лекове.

Деца са сметњама у развоју, која живе у домовима за дуготрајан смештај нису укључена у васпитно-образовни систем, иако велики број њих може ићи у школу. Тиме су битно дискриминисана у оспособљавању за рад, запошљавање и могућности самосталног живота у оквиру локалне заједнице.

Едукација и сензибилизација особа без инвалидитета је неопходна како би разумели појам дискриминације, постали свесни њеног постојања и себе у улози дискриминатора у неким ситуацијама. Подједнако је потребна едукација и сензибилизација самих особа са хендикепом по овом питању, као и правовремено информисање о њиховим правима, законима и променама/новостима у законима како би и оне разумеле механизме дискриминације, постале свесне да је она свуда присутна и да је неопходно (и могуће) активно се борити против ње.

³³ „Службени гласник РС“ бр. 46/06.

ПОСТУПЦИ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА ПО ПРИТУЖБАМА

Заштитник грађана на основу Закона располаже правом на покретање и вођење поступка. Према изричитој одредби чл. 24 Закона, Заштитник грађана може покренути поступак на два начина:

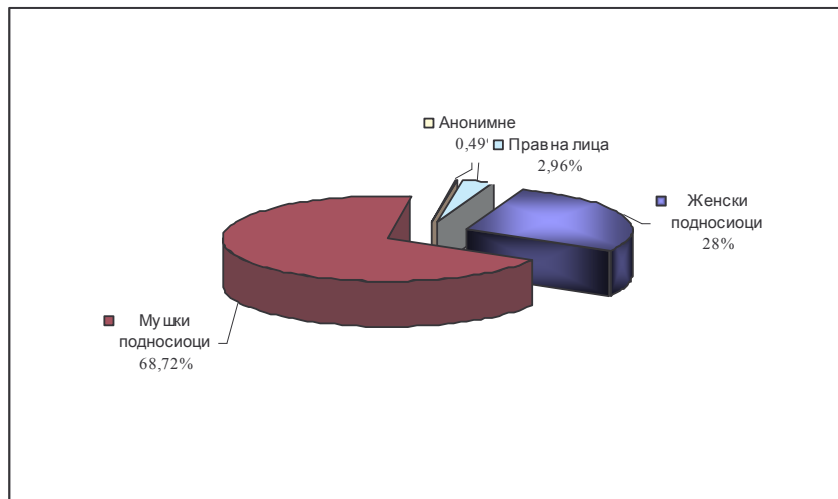
- Поступајући по притужби или
- Поступајући по сопственој иницијативи.

Општи утисак је да грађани нису задовољни радом органа управе. Често се осећају као „прекобројни предмети, а не људи“ и немају утисак да се уважава њихово достојанство. У великом броју случајева грађани се жале на спор поступак, за шта као узрок по правилу наводе корупцију, неорганизацију и нерад. Органи управе нису међусобно повезани, па чак ни њихове организационе јединице, а њихове процедуре нису довољно транспарентне. Грађани имају утисак да је поступцима циљ форма, а не садржина. Комуникација службених лица са грађанима је недовољна и несадржајна, те остаје утисак да би знатан број притужби омбудсману, али и другостепених управних поступака и управних спорова, могао бити избегнут када би се грађанима језиком који разумеју отворено и уверљиво објаснила њихова права и обавезе. По правилу нема прилагођених процедура за остваривање права посебно осетљивих категорија становништва. Стиче се утисак бирократизоване, отуђене управе, усмерене према себи и својим проблемима и, евентуално, утврђивању обавеза грађана, али не и остваривању њихових права.

Број примљених притужби (Статистички подаци)

Заштитник грађана је од тренутка ступања на дужност, 24. јула 2007. године, до 31. децембра 2007. године примио укупно 406 притужби, од чега је 401 притужба достављена путем поште а 5 притужби је директно примљено на записник у службеним просторијама Заштитника грађана уз пружену стручну правну помоћ приликом њиховог састављања. Током 2007. године, Заштитнику грађана се путем телефона свакодневно јављало између 10 и 20 грађана, о чему се води службена евиденција али се не отвара спис предмета, па ти подаци нису укључени у статистички преглед. У телефонском разговору грађанима се по правилу пружају основне информације о институцији, даје информација о начину и условима подношења писмене притужбе или се грађани у виду саветодавне правне помоћи упућују на одговарајуће поступке заштите својих права. Уколико то изричито захтевају, грађани могу непосредно разговарати са заштитником грађана.

Притужбе Заштитнику грађана током 2007. године је поднело 113 грађанки, 279 грађана (мушког рода), 12 правних лица а 2 притужбе су биле анонимне. Два страна држављанина, мушкарац и жена, такође су се писменим притужбама обратили Заштитнику грађана.

Класификација притужби по областима

Р.бр.	Повређена права	Број примљених	%
1	Акционарско право	7	1.72%
2	Забрана изазивања националне, расне, верске и друге неравноправности	2	0.49%
3	Забрана мучења и суровог и нељудског поступања и прогањања	2	0.49%
4	Мањинска права	3	0.74%
5	Насиље у породици	1	0.25%
6	Неизвршавање судских одлука	17	4.19%
7	Неизвршавање решења инспекцијске службе локалне самоуправе	3	0.74%
8	Право на повраћај имовине	2	0.49%
9	Права детета	7	1.72%
10	Права из пензијског и инвалидског осигурања	44	10.84%
11	Права особа са инвалидитетом	3	0.74%
12	Права по основу експропријације	6	1.48%
13	Права из радног односа	39	9.61%
14	Право из социјалне заштите	12	2.96%
15	Права лица лишених слободе	12	2.96%
16	Право на добру управу	43	10.59%
17	Право на држављанство	3	0.74%
18	Право на заштиту имовине	34	8.37%
19	Право на здравствено осигурање и здравствену заштиту	13	3.20%
20	Право на здраву животну средину	2	0.49%
21	Право на лична документа	1	0.25%
22	Право на људско достојанство и једнакост пред законом	2	0.49%
23	Право на наслеђивање	1	0.25%
24	Право на образовање	2	0.49%
25	Право на правично суђење	70	17.24%
26	Право на правну заштиту	11	2.71%
27	Право на предузетништво	1	0.25%
28	Право на претпостављену невиност у кривичном поступку	1	0.25%
29	Право на приватност	1	0.25%
30	Право на приговор савести	1	0.25%
31	Право на приступ информацијама од јавног значаја	7	1.72%
32	Право на рехабилитацију	3	0.74%
33	Право на слободу и личну безбедност	3	0.74%
34	Право на слободу кретања и настањивања	1	0.25%
35	Права из области стамбених односа и становања	23	5.67%
36	Право на суђење у разумном року	13	3.20%
37	Права по основу родне равноправности	1	0.25%
38	Слобода научног и уметничког изражавања	1	0.25%
39	Стара девизна штедња	4	0.99%
40	Нејасне притужбе	4	0.99%
	УКУПНО	406	100.00%

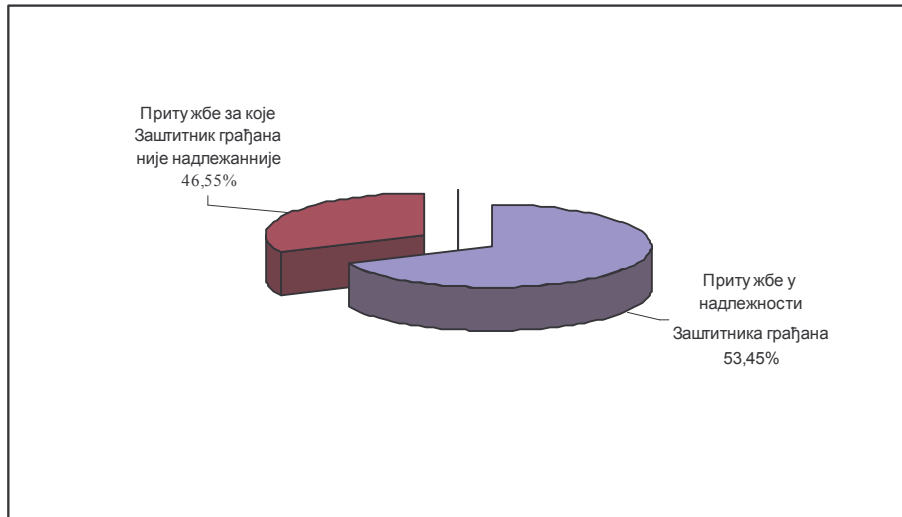
Класификација предмета по територијалном критеријуму

Територијална јединица	Број пристиглих притужби	%
Град Београд	158	38.92%
Нишавски округ	31	7.64%
Колубарски округ	23	5.67%
Јужно-банатски округ	19	4.68%
Мачвански округ	18	4.43%
Шумадијски округ	16	3.94%
Златиборски округ	11	2.71%
Подунавски округ	11	2.71%
Поморавски округ	11	2.71%
Јужно-бачки округ	10	2.46%
Расински округ	10	2.46%
Рашки округ	10	2.46%
Сремски округ	10	2.46%
Браничевски округ	9	2.22%
Западно-бачки округ	8	1.97%
Моравички округ	8	1.97%
Пчињски округ	8	1.97%
Борски округ	4	0.99%
Пиротски округ	4	0.99%
Средње-банатски округ	4	0.99%
Јабланички округ	3	0.74%
Северно-бачки округ	3	0.74%
Северно-банатски округ	2	0.49%
Косовски округ	1	0.25%
Пећки округ	1	0.25%
Косовско-митровички округ	0	0.00%
Косовско-поморски округ	0	0.00%
Призренски округ	0	0.00%
Топлички округ	0	0.00%
Ван Републике Србије	12	2.96%
Непознато	1	0.25%
Укупно	406	100.00%

Поред примљених притужби у 2007. години, у три случаја Заштитник грађана је поступао по сопственој иницијативи, када је на основу сопственог сазнања или сазнања добијених из других извора оценио да је актом, радњом или нечињењем органа управе дошло до повреде људских слобода или права. У једном случају радило се о наводном кршењу права на слободу вероисповести,

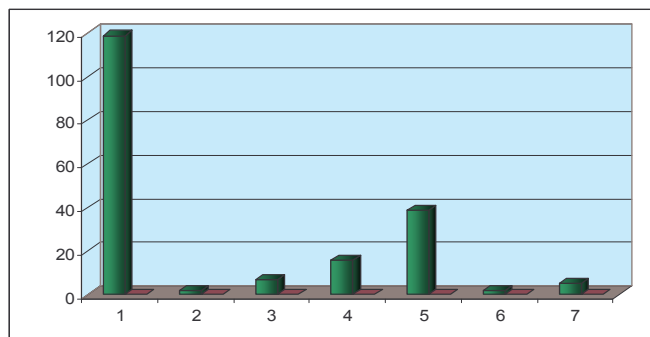
односно о верској нетрпељивости према припаднику верске заједнице Харе Кришна. У другом случају се радило о повреди права на образовање. Трећи случај односио се на наводну тортуру од стране државног службеника.

У поступку евидентирања и класификовања притужби утврђено је да се од укупног броја поднетих притужби њих **217** односи на случајеве наведеног кршења права грађана у којима постоји основ за покретање поступка пред Заштитником грађана и **189** притужби за чије поступање није надлежан Заштитник грађана и које су, или ће у даљем раду бити одбачене због ненадлежности.

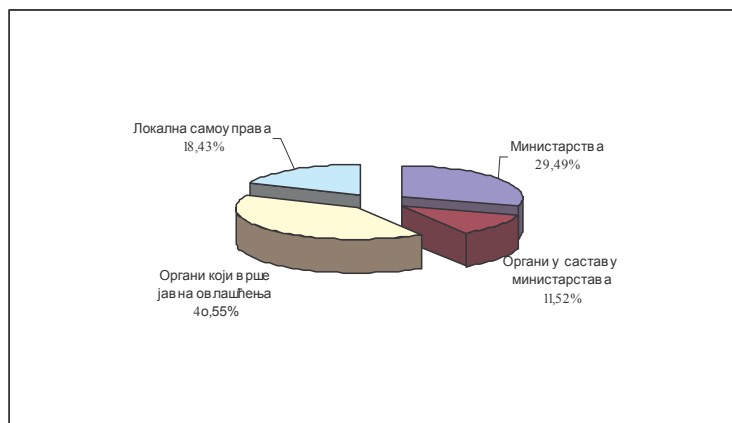
Притужбе ван надлежности Заштитника грађана

	ОРГАНИ НА ЧИЈИ РАД СЕ ОДНОСЕ ПРИТУЖБЕ	Број примљених притужби	%
1	ПРАВОСУДНИ ОРГАНИ	119	29.31%
2	ЈАВНА ТУЖИЛАШТВА	2	0.49%
3	ЛОКАЛНИ ОМБУДСМАНИ	7	1.72%
4	ОРГАНИ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ - ИЗВОРНА ОВЛАШЋЕЊА	16	3.94%
5	ПОСЛОДАВЦИ	39	9.61%
6	ОРГАНИ СТРАНИХ ДРЖАВА	2	0.49%
7	НЕЈАСНО О КОЈИМ ОРГАНИМА СЕ РАДИ	4	1.23%
	УКУПНО	189	46.80%

Притужбе у надлежности Заштитника грађана

ОРГАНИ НА ЧИЈИ РАД СЕ ОДНОСЕ ПРИТУЖБЕ		Број примљених притужби	%
1	МИНИСТАРСТВА	64	29.49%
2	ОРГАНИ У САСТАВУ МИНИСТАРСТАВА	25	11.52%
3	ОРГАНИ КОЈИМА СЕ ПОВЕРАВА ВРШЕЊЕ ЈАВНИХ ОВЛАШЋЕЊА	88	40.55%
4	ОРГАНИ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ У ВРШЕЊУ ПОВЕРЕНИХ ОВЛАШЋЕЊА	40	18.43%
УКУПНО		217	100.00%

ОРГАНИ		Број примљених	%
1	МИНИСТАРСТВА		
1.1	Министарство унутрашњих послова	30	13.82%
1.2	Министарство рада и социјалне политике	8	3.69%
1.3	Министарство финансија	2	0.92%
1.4	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде	2	0.92%
1.5	Министарство економије и регионалног развоја	2	0.92%
1.6	Министарство за економске односе са иностранством	1	0.46%
1.7	Министарство за инфраструктуру	5	2.30%
1.8	Министарство здравља	3	1.38%
1.9	Министарство просвете	2	0.92%
1.10	Министарство за државну управу и локалну самоуправу	2	0.92%
1.11	Министарство одбране	5	2.30%
1.12	Министарство трговине и услуга	1	0.46%
1.13	Министарство правде	1	0.46%
2	ОРГАНИ У САСТАВУ МИНИСТАРСТАВА		
2.1	Пореска управа	11	5.07%
2.2	Управа за извршење заводских санкција	9	4.15%
2.3	Управа царина	1	0.46%
2.4	Дирекција за имовину Републике Србије	4	1.84%
3	ОРГАНИ КОЈИМА ЈЕ ПОВЕРЕНО ВРШЕЊЕ ЈАВНИХ ОВЛАШЋЕЊА		
3.1	Агенција за привредне регистре	1	0.46%
3.2	Агенција за приватизацију	4	1.84%
3.3	Републичка радиодифузна агенција	1	0.46%
3.4	Републички завод за здравствено осигурање	13	5.99%
3.5	Републички фонд пензијског и инвалидског осигурања	44	20.28%
3.6	Републички геодетски завод	1	0.46%
3.7	Национална служба за запошљавање	2	0.92%
3.8	Центри за социјални рад	9	4.15%
3.9	Здравствене установе	3	1.38%
3.10	Завод за стандардизацију	1	0.46%
3.11	Јавна предузећа	9	4.15%
4	ОРГАНИ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ У ВРШЕЊУ ПОВЕРЕНИХ ОВЛАШЋЕЊА	40	18.43%
	УКУПНО	217	100.00%

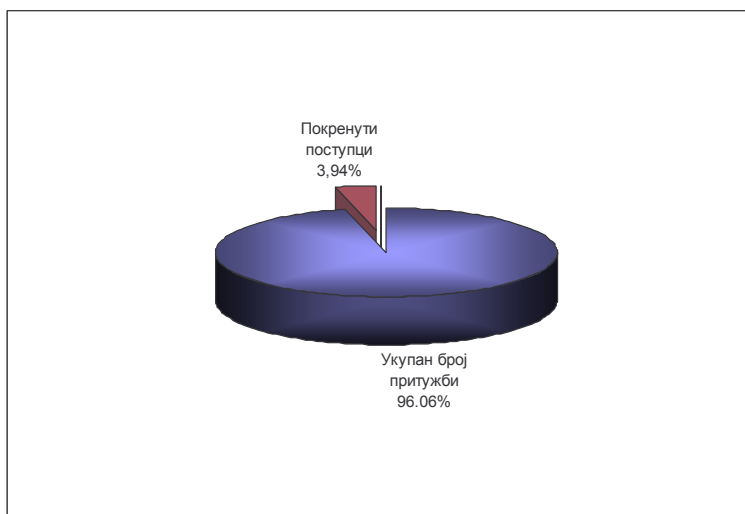
Рад на предметима

Начин примања предмета

Према изричитој одредби чл. 26 Закона притужбу грађани подносе писано или усмено на записник. Од писаних притужби, њих 98,77.% је примљено поштом или непосредно у писарници Заштитника грађана у Новом Београду.

Мали број притужби (1,23%) је поднето тако што су грађани искористили законску могућност да поднесу притужбу усмено на записник. У наредном периоду, са попуњавањем радних места у Стручној служби, може се очекивати пораст оваквог вида подношења притужби. Поступак подношења притужбе је следећи: дежурни службеник Стручне службе Заштитника грађана прима грађанина који жели да поднесе притужбу и кроз разговор сазнаје одлучне и релевантне околности о наводном кршењу права, што записује у унапред припремљени формулар записника. Уколико подносилац притужбе располаже одговарајућом документацијом иста се као прилог прилаже уз попуњени образац притужбе.

Имајући у виду да је Стручна служба Заштитника грађана, због околности ван утицаја Заштитника, почела са радом пет месеци након ступања на дужност омбудсмана и седам дана пре истека извештајног рока, а да су притужбе пристизале од момента избора Заштитника у Народној скупштини, Заштитник грађана је самостално поступао само по притужбама у којима се указивало на опасност од наступања непоправљивих штетних последица као и у случајевима у којима се указивало на неправилан рад органа управе у вези повреда права детета и насиља у породици. Таквих притужби је до **31. 12. 2007. године** је било **16**, и поводом њих су предузете одговарајуће радње. Тиме је поступљено супротно препорукама насталим на основу упоредне праксе (праксе других националних омбудсмана) које указују да до формирања стручне службе не треба решавати притужбе. Разлог за то треба тражити у свести да непостојање услова за рад Заштитника грађана и Стручне службе не извињава државу и њене органе пред грађанима којима кршење права може нанети ненадокнадиву штету.

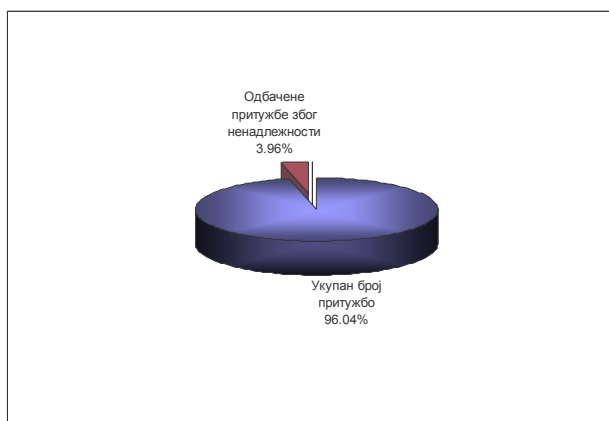
Од 16 покренутих поступака у 2007. години 4 поступка су окончана од чега у 2 случаја отклањањем недостатака од стране самих органа управе после интервенције Заштитника³⁴.

У друга 2 случаја поступак је окончан одбијањем притужби. Након разматрања поднете притужбе и утврђивања свих релевантних чињеница и околности, као и на основу достављених података од органа управе, утврђено је да није било повреде права грађана.

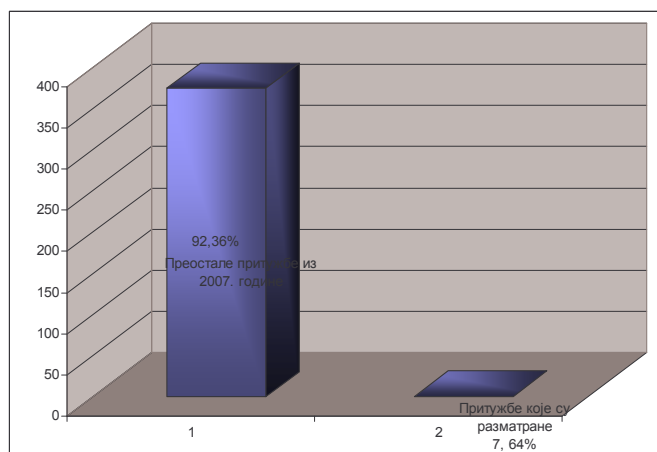
Поступци покренути по преосталим притужбама нису окончани до краја извештајног периода.

Одбацавање притужби

До 31. 12. 2007. године 15 притужби је одбачено због непостојања процесних претпоставки за поступање Заштитника грађана и њихови подносиоци су упућени на остваривање права у другим, законом предвиђеним, правним поступцима.

Рад на преосталих 375 притужби примљених током 2007. године пренет је у 2008. год.

³⁴ Ако орган против којег је поднета притужба сам отклони недостатке, Заштитник грађана ће о томе обавестити подносиоца притужбе и оставити му рок од 15 дана да се изјасни да ли је таквим поступком задовољан. (Члан 30. ст. 1. Закона).

Поступци и истражне радње на терену

У току 2007. године, Заштитник грађана, односно запослени у Стручној служби Заштитника грађана предузимали су у 3 случаја радње на терену. У 2 случаја повод за боравак на лицу места су биле поднете притужбе, а у једном сазнања из средстава јавног информисања.

Заштитник грађана је 26. 10. 2007. године одржао састанак са одборницима скупштине општине Х који су иницирали разрешење председнице скупштине општине због тога што је, према њиховој оцени садржаној у писаном образложењу иницијативе за смену, њеним одласком на породилско боловање блокиран рад Скупштине општине. Заштитник грађана је апеловао на одборнике да одустану од иницијативе јер су разлози које су навели дискриминаторни и неприхватљиви са становишта заштите права жена.

Заштитник грађана је 27. 12. 2007. године разговарао са председником општине Х због његове изјаве на званичној општинској интернет страници која је садржала елементе дискриминације и нетрпељивости према грађанима ромске етничке припадности, као и због другог догађаја у коме је он предводио или учествовао у групи људи која је на територији друге општине прекинула јавни скуп и снимање радио емисије. Заштитник грађана је указао председнику општине на законске и етичке обавезе које има као грађанин и јавни функционер, а након тога, заједно са представником општинске управе, посетио неколико ромских породица и локацију на којој општина планира изградњу објеката за њихов хуманитарни смештај.

По поднетој притужби малолетне Н.Н. стручни тим службе Заштитника грађана (психолог и правник) боравио је у месту Х и разговарао са Н.Н. и представницима органа против кога је притужба поднета – Центра за социјални рад, као и са члановима уже породице Н.Н. и психологом у школи коју похађа. Успостављена је сарадња са Истраживачком станицом у Петници ради привременог измештања и охрабрења, иначе посебно надарене Н.Н. Предмет, који указује на могућност постојања озбиљних пропуста у раду надлежних органа, није окончан до краја извештајног периода.

Примери изабраних случајева

Повреда права на образовање – случај породице С

Заштитнику грађана је, посредством међународне организације, прослеђена притужба из општине А у вези уписа и школовања двоје ученика албанске националности у локалној средњој школи.

Захтев за упис деце у II разред средње школе, на настави на албанском језику, упутили су најпре њихови родитељи, у септембру 2006. године, док се истовремено и председник општине А обратио Министарству просвете и спорта Републике Србије са захтевом за нострификацију, односно признавање еквиваленције њихових сведочанстава о завршеном 8. и 9. разреду основне школе на албанском језику на територији Аутономне покрајине Косово и Метохија. Од Министарства је такође затражено мишљење о томе у који разред средње школе се ти ученици могу уписати. До дана подношења притужбе Министарство није, упркос више јавних обећања

његових званичника, није одговорило на захтев нити дало мишљење на основу кога би ситуација била решена у складу са законом.

Руководећи се интересима деце – ученика, директор школе им је у међувремену неформално дозволило похађање наставе, оцене су им уписиване графитном оловком, а њихов успех није разматран на крају првог полугодишња школске 2006./2007. године.

У нади да ће само посредовање Заштитника грађана и без вођења формалног поступка допринети решавању овог, и превенцији сличних случајева у будућности, Заштитник грађана је у септембру 2007. године упутио допис Министарству просвете и спорта са захтевом да га обавести о свим релевантним околностима и званичном ставу поводом конкретног случаја, а са државним секретаром у Министарству обавио разговор предлажући да се Министарство без одлагања упусти у решавање предмета, водећи рачуна првенствено о најбољим интересима деце у питању.

Одговарајући без одлагања на допис Заштитника, Министарство просвете и спорта је обавестило Заштитника грађана да је обављен разговор са родитељима и директором школе и да је Министарство упутило мишљење Техничкој школи "Никола Тесла" у коме се оцењује да нема правног основа за нострификацију, јер сведочанство није стечено у иностранству, нити има правног основа да се издата сведочанства прихвате као домаће исправе јер деца нису похађала школу која је у мрежи основних школа Републике Србије, али којим је директору школе препоручено да се наведени ученици упишу у први разред као редовни ученици, а да ће школа својим решењем одредити разлику испита и рок у коме ученици треба их положити.

Заштитник грађана је затим, у смислу чл. 30. Закона, утврдио да су деца и родитељи задовољни препоруком министарства која је без одлагања спроведена, и обуставио поступак. У овом случају, Министарство је, према мишљењу Заштитника грађана, применило правило поштовања оправданих правних очекивања грађана, познат у европској управној пракси, у најбољем интересу деце. Истовремено, у наредном извештајном периоду биће констатовано је да је до правилног поступања Министарства и примене тог принципа протекло много више времена него што то захтевају позитивни прописи и начела добре управе и биће дата препорука у правцу исправљања тог недостатка.

Повреда права на образовање савета националних мањина

Народни посланик Н.Н. се у септембру 2007. године обратио притужбом Заштитнику грађана указујући да је повређено право на образовање Националног савета ромске националне мањине јер, упркос постојању свих услова неопходних за заказивање ванредне електорске скупштине за избор Националног савета ромске националне мањине, надлежно министарство (за државну управу и локалну самоуправу) није заказало изборну скупштину.

Поводом ове притужбе Заштитник грађана се обратио непосредно министру и затражио објашњење. Министарство је у року од неколико дана заказало тражену Ванредну електорску скупштину и обавестило Заштитника грађана да је до одлагања раније заказане Ванредне електорске скупштине за избор Националног савета ромске националне мањине дошло због неизвршеног преноса функција државне заједнице Србија и Црна Гора на Републику Србију као њеног правног следбеника. С обзиром да

је у међувремену ступио на снагу Закон о министарствима којим је уређена надлежност Министарства за државну управу и локалну самоуправу, без одлагања је донето решење о одређивању датума и места одржавања електорске скупштине. Такође, Министарство је обавештење о датуму и месту одржавања поменуте скупштине објавило у средствима јавног информисања и упутило и јавни позив заинтересованим лицима да поднесу писмене пријаве за учешће у њој.

Након пријема овог обавештења Заштитник грађана је, у складу са одредбом чл. 30 Закона о Заштитнику грађана, упознао подносиоца притужбе са његовим садржајем. Подносилац притужбе се у непосредном разговору са Заштитником грађана изјаснио да је задовољан начином на који је отклоњен недостатак у раду поменутог министарства због чега су се стекли услови за обустављање поступка по притужби, што је и учињено.

Повреда права на образовање детета и права на одговарајућу бригу и старање у његовом најбољем интересу – случај ученице основне школе

Посредством локалног омбудсмана, Заштитник грађана је обавештен да Н.Н., ученица школе у Граду Ц, упркос привременој мери којом је за старатеља одређена њена мајка, борави код оца и да не похађа редовно наставу. С обзиром на специфичност девојчициног здравственог стања (особа са инвалидитетом) редовно и систематично вежбање у оквиру наставе било је упутно ради рехабилитације и оспособљавања, што је констатовано мишљењем надлежне институције. Мајка ученице обратила се Секретаријату за образовање града Ц за захтевом да евидентира нередовност похађања наставе њене ћерке, до које долази самом чињеницом да се о детету не стара мајка како је привременом мером одређено. Након обављеног инспекцијског надзора, Секретаријат за образовање обратио се локалном омбудсману са захтевом за предузимање мера како би се обезбедила заштита права детета.

Имајући у виду да је Заштитник грађана овлашћен да контролише поштовање права грађана и утврђује повреде учињене актима, радњама или нечињењем органа управе ако се ради о повреди републичких прописа, локални омбудсман је доставило списе предмета Заштитнику на надлежност и даље поступање.

Заштитник се без одлагања обратио месно надлежном центру за социјални рад, тражећи обавештење о предузетим мерама из области социјалне и породично-правне заштите поменуте ученице. Центар за социјални рад је у траженом року одговорио, наводећи да су његови радници, заједно са представницима суда и полиције, у два наврата неуспешно покушали да спроведу решење о поверавању поменуте ученице на чување и старање мајци до окончања бракоразводне парнице. Како интервенције стручног тима нису дале жељене резултате, донета је одлука о одређивању корективног надзора над вршењем родитељског права у односу на поменуту ученицу.

Оцењујући да постоји могућност да у раду органа управе постоје недостаци који доводе до повреда права детета, Заштитник грађана је покренуо поступак за утврђивање законитости и правилности рада органа управе. Од Градског центра за социјални рад је затражено да стручном тиму Заштитника грађана приликом посете омогући увид у сву документацију релевантну за конкретан случај, да стави на располагање све податке којима располаже, а који су од значаја за поступак у току без

обзира на степен њихове тајности, да обезбеди приступ просторијама, присуство и сарадњу свих службених лица која су била укључена у решавање конкретног случаја.

До окончања извештајног периода случај није окончан.

Повреда родне равноправности

Грађанка Н.Н. се, оцењујући да су јој права озбиљно повређена иницијативом за њену смену са функције председнице Скупштине општине Л., обратила Заштитнику грађана. Писана иницијатива, која је достављена Заштитнику грађана, образложена је тиме да ће председница СО као изабрано лице на породилском одсуству дуже времена одсуствовати са посла и бити спречена да обавља дужност председника СО, што у ситуацији када је заменик поднео оставку доводи до паралисања рада СО, због чега је неопходно разрешење председнице и избор новог председника. Н.Н. је сматрала да оваквим разлозима за разрешење, због коришћења права на породилско одсуство и одсуство ради неге детета која су загарантована Уставом и Законом о раду, грубо крше права жена и начело родне равноправности.

Оцењујући да се оваквим образложењем крши уставно начело недискриминације, негира уставна гаранција посебне заштите жена и деце и вређају права не само Н.Н. већ, посредно, и свих других жена које се нађу или налазе у истој ситуацији, Заштитник грађана је покренуо поступак заштите људских и мањинских права, у смислу члана 1. ст. 2. и члана 24. ст. 2. Закона.

Заштитник грађана је организовао састанак у општини Л. са одборницима подносиоцима иницијативе и председницима одборничких група. **Не негирајући право одборника да слободно бирају и разршавају председника СО, Заштитник им је указао да мотивација за избор или разрешење не може бити супротна уставом гарантованом начелу недискриминације и водити погоршању положаја жена.** С обзиром да је од министарства надлежног за послове локалне самоуправе већ било затражено мишљење о законитости иницијативе, секретар СО је од Заштитника грађана тражио да се заложи да министарство у што краћем року да тражено мишљење. Министарство за државну управу и локалну самоуправу је убрзо дало тражено мишљење, али не пре него што је одржана седница СО на којој је донета одлука о смени председнице СО. У свом мишљењу, у коме се изјаснило и о накнадно упућеном захтеву за оцену законитости смене председнице СО, министарство је истакло да седница СО није заказана и одржана у складу са законом и Статутом СО. Истовремено, Министарство је указало да се слободом одборника да по сопственом нахођењу врше избор и разрешење председнице скупштине не могу истовремено ограничавати слободе и права лица о чијој функцији одборници одлучују, због чега је одлука о разрешењу супротна основним начелима и принципима правног поретка Републике Србије. Министарство је предложило СО да поништи одлуку о разрешењу председнице СО и избору новог председника (што су по својој правној природи појединачни акти против којих није обезбеђена заштита у управном спору), указујући да ће и само поништити наведене акте СО уколико СО у року од месец дана не поступи по наведеном предлогу.

Предмет није окончан у извештајном периоду.

Повреда права на добру управу/слободу да се напусти Република Србија и да се у њу врати

Грађанин АБ се притужбом обратио Заштитнику грађана, указујући на кршење одредби Закона о путним исправама југословенских држављана од стране органа унутрашњих послова у ситуацијама када грађанин подноси захтев за издавање новог пасоша у моменту када није истекао, односно није неупотребљив стари. Према наводима подносиоца притужбе, службена лица органа унутрашњих послова нису његовој ћерци, стално настањеној у иностранству, желела примити захтев за издавање новог пасоша ако она није истовремено хтела предати стари, још кратко време важећи пасош који је намеравала користити и у коме се налазила важећа виза за путовање.

Подносилац притужбе се усмено жалио Министарству унутрашњих послова на више инстанци, увек добијајући одговор да је поступак према његовој ћерци, која више није у земљи, био законит и правилан.

Оцењујући да је могуће да у овом случају постоји пропуст у раду органа унутрашњих послова, имајући у виду чињеницу да подносилац притужбе нема овлашћење да поднесе притужбу у име свог пунолетног детета, али истовремено оцењујући да је могуће да се евентуални пропуст може појављивати као правило у раду органа управе и тако односити на неограничен број грађана, Заштитник грађана је обавестио Министарство унутрашњих послова Републике Србије да је у овом питању по сопственој иницијативи покренуо поступак контроле правилности и законитости рада Министарства. Од Министарства је затражено да се у року од 21 дан изјасни о околностима које сматра релевантним за оцену законитости и правилности поступка пријема захтева за издавање нове путне исправе пре истека важења старе када се захтева предаја важеће путне исправе, указујући и да и на званичној интернет презентацији Министарства стоји да је за издавање нове путне исправе, стару потребно поднети само на увид. О покретању поступка испитивања законитости и правилности рада органа управе обавештен је, у складу са Законом, и подносилац притужбе.

Изјашњавајући се о околностима случаја, Министарство унутрашњих послова истакло је да је подносилац захтева за издавање нове путне исправе поседовала важећу путну исправу, да није навела разлоге због којих тражи издавање нове путне исправе, да није желела да преда важећу путну исправу ради поништења, као и да приликом стандардне процедуре обраде података за издавања нове путне исправе, у информациони систем није могуће унети нове личне и друге податке пре поништења старих. Министарство унутрашњих послова је обавестило Заштитника грађана да је исправило информацију на званичној интернет презентацији која сада гласи "да се пасош који поседује даје на увид ради поништења".

Након разматрања одговора и оцене свих релевантних законских прописа, Заштитник грађана је министра унутрашњих послова обавестио да је утврдио пропуст у поступању министарства. Заштитник је утврдио да нема законског основа нити оправданог разлога зашто се при предаји захтева за издавање новог пасоша грађанима практично одузима једина важећа путна исправа коју поседују, чиме се практично лишавају Уставом гарантоване слободе да напусте земљу и врате се у њу. Оцењујући да до овог пропуста не долази због намере кршења уставних слобода и права, већ због неправилне примене прописа и непоштовања принципа добре управе, Заштитник је упутио препоруку Министарству да измени подзаконске акте који регулишу ову процедуру, отклони ограничења у информатичкој бази и предузме практичне кораке

на измени фактичког понашања сл. лица како би утврђени пропуст био отклоњен. Министарству је, у складу са Законом, остављен је рок од 60 дана да о поступању по овој препоруци, односно отклањању утврђеног недостатка обавести Заштитника грађана.

Рок за поступање по препоруци није истекао до краја извештајног периода.

Притужбе права лица лишених слободе

Заштитник грађана је крајем 2007. године примио две притужбе које се односе на законитост и правилност рада Управе за извршење заводских санкција и Казнено поправног завода у месту А. У првом случају, предмет притужбе односио се на некоректно одбијање молбе осуђеног лица за премештај у другу заводску установу, док се у другом случају подносилац притужбе жалио на, по његовом мишљењу, незадовољавајући медицински третман услед кога су наводно наступиле тешке последице по његово здравље. Поводом обе притужбе Заштитник грађана је, након разматрања њихових навода покренуо поступак контроле законитости и правилности рада органа управе, и затражио од Казнено поправног завода да се у остављеном року изјасни о свим околностима случаја које сматра одлучујућим за доношење одлуке Заштитника грађана о основаности притужбе.

У оба случаја притужба није прослеђена Заштитнику у запечаћеној коверти као што је одређено чл. 27 Закона о Заштитнику грађана, већ напротив, службеним путем са пропратним актом управе казнено поравне установе. Због тога је Заштитник грађана дописом упозорио управу казнено поправне установе на тај пропуст и обавезу поступања сходно одредбама Закона и члана 73 Правилника о кућном реду у казнено поправним заводима и окружним затворима, са захтевом да се такви пропусти у будућем поступање исправе.

УНАПРЕЂЕЊЕ ЉУДСКИХ И МАЊИНСКИХ ПРАВА И СЛОБОДА КРОЗ НОРМАТИВНУ ДЕЛАТНОСТ

Заштитник грађана има право предлагања закона из своје надлежности; овлашћен је да Влади односно Скупштини поднесе иницијативу за измену или допуну закона и других прописа и опшгих аката ако сматра да до повреде права грађана долази због недостатака у прописима, као и да иницира доношење нових закона, других прописа и опшгих аката, када сматра да је то од значаја за остваривање и заштиту права грађана. Влада, односно надлежни одбор Скупштине, су обавезни да разматрају иницијативе које подноси Заштитник грађана. Заштитник грађана је овлашћен и да у поступку припреме прописа даје мишљење Влади и Скупштини на предлоге закона и других прописа, ако се њима уређују питања која су од значаја за заштиту права грађана³⁵.

Ова овлашћења Заштитника грађана кључна су за делатност омбудсмана на унапређењу људских и мањинских права и слобода кроз унапређење правног оквира за њихово остваривање.

Имајући у виду значај прописа који регулишу рад сектора безбедности за остваривање права и слобода грађана, Заштитник грађана је у извештајном периоду, а пре формирања Службе Заштитника грађана:

1. Израдио и доставио мишљење и коментар на нацрте закона о одбрани и војсци, које му је у складу са одредбом чл. 18. став 3. Закона, Министарство одбране доставило на мишљење. Мишљење и коментар су се искључиво и најнепосредније односила на заштиту и остваривање појединих људских и мањинских права и слобода у систему одбране и Војци Србије, без улажења у друге аспекте достављених нацрта.

Међу најзначајнијим коментарима и сугестијама које је Министарство одбране прихватило и унело у одредбе Нацрта закона о одбрани и Нацрта закона о војци су:

- члан 4. тач. 21. и 22. који се односи на демократску и цивилну контролу војске;
- члан 75. став 2 који се односи на обавезу Министарства одбране и других државних органа који се баве пословима одбране да информације од јавног значаја учине доступним у складу са одредбама одговарајућег закона;
- члан 76. ставовима 1 и 2 који се односио на обавезе удружења грађана према Министарству одбране.
- Министарство одбране прихватило је и мишљење и предлог да се професионалним војним лицима, под одређеним условима, познатим у упоредној пракси, призна право на синдикално организовање.

2. На Нацрт закона о Уставном суду Заштитник грађана је, на округлом столу организованом у оквиру јавне расправе о Нацрту закона, упутио усмене коментаре на чланове који регулишу следећа питања: право на подношење уставне жалбе од

³⁵ Члан 18. Закона

стране овлашћених органа из делокруга њихове надлежности и обавезност поштовања и спровођења одлука Уставног суда.

3. На основу чл. 18. ст. 2. Закона, Заштитник грађана је Одбору за одбрану и безбедност Народне скупштине Републике Србије поднео два амандмана на Предлог закона о основама уређења службе безбедности Републике Србије.

Првим амандманом предложено је да се у члану 3. ст 4. закона термин „надзор“ замењи термином „демократска цивилна контрола“, а круг носилаца те контроле прошири. За разлику од садржински ужег појма „надзор“, предложена измена потпуније обухвата различите (по садржини, обиму и интензитету) врсте контролних, односно надзорних овлашћења које имају поједини носиоци контроле, односно надзора у складу са посебним законима. Предложена измена, такође, тачније одражава чињеницу да сваки државни орган коме је законом дато право и обавеза да контролише, односно надзире поједине аспекте рада служби безбедности врши демократску цивилну контролу над радом служби безбедности у свом делокругу.

Овај амандман је у целини прихваћен и уграђен у коначно усвојени закон.

Другим амандманом је предложено да се утврди обавеза да у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона буде донет закон о отварању досијеа које су службе безбедности, укључујући и оне које су престале са радом, водиле о грађанима из политичких разлога. Амандманом се тежило стварање услова за рехабилитацију, реституцију и компензацију у односу на грађане чија су основна људска права и слободе била повређена досијеима које су тајне службе о њима водиле за време тоталитарних режима у прошлости. Предложеним амандманом тежило се и превенцији сличних кршења људских права у будућности.

Овај амандман Одбор је одбио.

4. Поводом Предлога закона о Народној скупштини Републике Србије и Нацрта пословника Народне скупштине Републике Србије који су достављени Заштитнику грађана на мишљење, предложено је низ амандмана на Нацрт пословника Народне скупштине Републике Србије који треба да прецизирају и разраде одредбе Устава Републике Србије и Закона о Заштитнику грађана везане за међусобне односе Народне скупштине и Заштитника грађана: позивање Заштитника грађана на седнице одбора и заседања Народне скупштине, право представљања Заштитника грађана на наведеним седницама и заседањима, надлежности појединих одбора за разматрање питања из надлежности Заштитника грађана, начин полагања заклетве и одлучивање о имунитету Заштитника грађана и заменика, поступак законодавне иницијативе Заштитника грађана пред Народном скупштином као и друге међусобне односе Народне скупштине и Заштитника грађана;
5. На основу чл. 18. став 4. Закона о Заштитнику грађана („Сл. гласник РС“ бр. 79/2005 и 54/2007), а на захтев Министарства за рад и социјална питања, Заштитник грађана је дао мишљење о Нацрту закона о Заштитнику права детета. Заштитник је упозорио да је Уставом Републике Србији и Законом о заштитнику већ уређена материја обухваћена Нацртом закона о Заштитнику права детета. Према постојећим законским решењима Заштитник је обавезан да посебну пажњу посвети, између осталог, заштити права детета, упућујући га да због заштите ових

права обезбеди специјализацију на нивоу заменика. Наведене одредбе пружају све механизме познате упоредној пракси за ефикасно остваривање заштите пред институцијом омбудсмана и ни на који начин не ограничавају примену посебних метода и начина рада које захтева специфичност заштите права детета уопште, као и заштита деце са посебним потребама. Истовремено, Заштитник је указао да не стоје наводи из образложења Предлога закона из којих се може закључити да омбудсмани за права детета, као независни органи на парламентарном нивоу (како је то за Заштаника права детета предвиђено Нацртом тог закона), постоје у Аустрији, Белгији, Данској, Француској, Финској, Ирској, Исланду, Италији, Литви, Македонији, Мађарској, Норвешкој, Португалији, Румунији, Русији, Северној Ирској, Шпанији, Шведској, Велсу, Хрватској, Израелу. Насупрот ономе што се закључује из образложења Предлога закона, омбудсмани за права детета у огромној већини случајева су заменици општег омбудсмана, или инокосни органи владе. Ово мишљење Заштаника грађана, према сазнањима Заштитника грађана из непознатих разлога није презентовано на седници на којој је Влада усвојила Предлог закона и одлучила да га достави Народној скупштини.

САРАДЊА

Сарадња са државним органима - представницима законодавне, извршне и судске власти, независним институцијама; организацијама грађанског друштва – посебно невладиним организацијама и медијима и међународна сарадња услов су за потпуно остваривање функције омбудсмана.

Народна скупштина

Непосредно након избора заштитника грађана у Народној скупштини, председник Народне скупштине примио је заштитника који је изложио стратегију и планове за рад. Крајем децембра 2007. године, на састанку одржаном на захтев Заштитника грађана, омбудсман је председнику скупштине указао на истек рока за именовање заменика Заштитника грађана и затражио заказивање седнице на којој би то било учињено.

Заштитник грађана је током септембра 2007. године остварио телефонски контакт са шефовима или заменицима шефова свих посланичких група у Народној скупштини како би се заложио за што брже стављање на дневни ред Народне скупштине предлога акта о систематизацији и организацији стручне службе Заштитника грађана.

У децембру 2007. године свим народним посланицима Заштитник грађана обратио се дописом указујући на истек рока за избор заменика Заштитника грађана и последице пропуштања тог рока.

Заштитник грађана учествовао је и излагао на скупу поводом 25. новембра, међународног дана борбе против насиља над женама који је организовао Одбор за равноправност полова Народне скупштине.

Током извештајног периода Заштитник грађана сусрео се са два народна посланика који су исказали потребу да се упознају са радом Заштитника грађана.

Народна скупштина је, у периоду до распоређивања привремених канцеларија Заштитнику грађана на Новом Београду, имајући у виду парламентарну природу институције омбудсмана, заштитнику грађана ставила на располагање две канцеларије у Дому Народне скупштине, једног административног сарадника, асистенцију скупштинских служби обезбеђења, пријема и отправке поште, односа са јавношћу и других неопходних служби, као и неопходни канцеларијски материјал, без чега рад омбудсмана у том периоду не би био могућ.

Влада Републике Србије

Заштитник грађана се у октобру 2007. године састао са председником Владе Републике Србије, представио прва искуства и запажања у погледу заштите и унапређења људских и мањинских права и слобода, сарадње са институцијама извршне власти. Заштитник је председнику Владе указао и на тешкоће у обезбеђивању основних услова за рад институције, што је законом успостављена обавеза Владе. Делу састанка

присуствовао је и генерални секретар републичке владе. Након састанка интензивирани су, и уродили плодом, напори надлежних владиних служби у изналагању простора за институцију Заштитника грађана.

Локални омбудсмани

Имајући у виду да одредбе Закона прописују начин остваривања сарадње између Заштитника грађана Покрајинског омбудсмана, Народне канцеларије председника републике и локалних омбудсмана, Заштитник грађана је од тренутка ступања на дужност успоставио редовне и интензивне контакте са представницима ових органа.

Од првог дана успостављена је континуирана сарадња на заштити и унапређењу људских и мањинских права са две сродне институције које имају дужу традицију - Покрајинским омбудсманом Аутономне покрајине Војводина и Грађанским браниоцем града Београда.

У циљу успостављања неформалне мреже омбудсмана ради ефикасније заштите и унапређења људских и мањинских права на свим националним нивоима власти, Заштитник грађана је крајем октобра организовао састанак на коме су учествовали покрајински омбудсман са заменицима, грађански браниоци Београда, Ниша, Крагујевца, Бачке Тополе, Сомбора, Зрењанина, Суботице, Гроцке, Шапца, Раковице и директорка Народне канцеларије председника Републике. Договорена је континуирана сарадња у циљу што ефикасније заштите права грађана и доступности институција. Омбудсмани су независне институције и нема хијерархијског односа међу њима. Заштитник грађана и локални омбудсмани су у готово свакодневном контакту.

Министарства

Потреба да се без одлагања почну остваривати надлежности омбудсмана у домену заштите права грађана и неопходност успостављања сарадње налагали су неодољне сусрете са већим бројем министара у Влади Републике Србије. У извештајном периоду одржани су састанци са:

- Министром финансија, поводом припреме предлога буџета Заштитника грађана за 2008. годину и законом предвиђене сарадње у решавању притужби на рад Министарства финансија;
- Министром рада и социјалне политике због успостављања сарадње у решавању притужби и унапређивању права грађана из области рада и социјалне политике,
- Министром здравља ради сарадње у области решавања притужби и унапређивања заштите права из делокруга рада министарства;
- Министром за државну управу и локалну самоуправу ради сарадње у области решавања притужби и унапређивања рада управе (посебно иницијативе за доношење Кодекса понашања запослених у органима управе) и заштите права из делокруга рада министарства;
- Државним секретаром у Министарству одбране ради сарадње у области решавања притужби и унапређивања заштите права из делокруга рада

министарства, посебно због давања мишљења и коментара Заштитника грађана на Нацрт закона о одбрани и Нацрт закона о Војсци;

- Министром правде ради сарадње у области решавања притужби и унапређивања заштите права из делокруга рада министарства, посебно остваривања права на суђење у разумном року;
- Министром образовања ради сарадње у области решавања притужби и унапређивања заштите права из делокруга рада министарства;

Повереник за информације од јавног значаја

Заштитник грађана се у извештајном периоду више пута сусрео са Повереником у циљу размене искустава и информација из делокруга две институције. Стручна служба Повереника пружила је велику помоћ Стручној служби Заштитника грађана у обављању послова неопходних за конституисање нове институције.

Сарадња са невладиним сектором

С обзиром на природу институције омбудсмана и значај невладиног сектора за развој демократије, посебно заштити и унапређење људских и мањинских права у Републици, сарадња са организацијама цивилног друштва, а посебно невладиним организацијама је један од основних елемената стратегије Заштитника грађана.

Омбудсман је, ради успостављања основа за сарадњу на заштити и унапређењу људских и мањинских права у октобру 2007. године одржао први састанак са представницима невладиних организација. Током састанка су посебно истакнуте могућности за унапређење поштовања права грађана које пружа право Заштитника на законодавну иницијативу и право увида у околности свих конкретних случајева кршења права. Такође је указано на потенцијале невладиних организација на терену. Заједнички је констатована потреба да држава пружи заштиту члановима невладиних организација који су често, у борби за заштиту и унапређење људских и мањинских слобода и права, и сами суочени са претњама. Такође је констатована потреба хитног усаглашавања правног оквира за рад невладиних организација са Уставом Републике Србије и европским стандардима. Састанку су присуствовали представници Центра за цивилно-војне односе, Београдског фонда за политичку изузетност, Хелсиншког одбора за људска права, Фонда за отворено друштво, ЈУКОМ-а, Грађанских иницијатива, ЦЕСИД-а, Београдског центра за људска права, Балканског фонда за демократију, Транспарентности Србија, Иницијативе младих за људска права, Центра за културну деконтаминацију, Алтернативне академске образовне мреже, Друштва судија Србије, Форума за етничке односе, Европског покрета у Србији и Фонда за хуманитарно право.

У извештајном периоду Заштитник грађана је имао низ појединачних сусрета са представницима невладиних организација о питањима од заједничког интереса. Омбудсман је дао и четири препоруке за пројекте невладиних организација којима се тежи јачању механизма за заштиту и унапређење људских и мањинских права.

Сарадња са омбудсменима страних држава

Заштитник грађана остваривао је у извештајном периоду сарадњу са омбудсменима страних држава кроз учешће на мултилатералним сусретима и у билатералним контактима. Посебно значајна сарадња остварена је са националним омбудсменима Грчке и Словеније, као и са регионалним, Каталонским омбудсманом у Шпанији.

У децембру 2007. године Заштитник грађана је био домаћин једнодневне посете словеначког омбудсмана Зденке Чебашек-Травник, чији је циљ био размена искустава, посебно у погледу Правила рада стручне службе омбудсмана. Поред разговора са домаћинима, омбудсману Словеније је организован сусрет и са:

- Грађанским браниоцем града Београда,
- председником Скупштине града Београда (у том моменту истовремено и вршиоцем дужности градоначелника Београда),
- Стручне службе Заштитника грађана на коме су представљена Правила рада словеначког омбудсмана и критеријуми који се у раду тог органа примењују при класификацији примљених притужби;
- Кандидатима за заменике Заштитника грађана које је гошћа из Републике Словеније током радног ручка информисала о искуствима са избором и радом заменика Омбудсмана Републике Словеније.

На крају посете, словеначки омбудсман одржала је предавање о људским правима у Земунској гимназији и заједно са домаћинима разговарала са ученицима и наставницима те образовне институције.

Сарадња са међународним организацијама

ОЕБС (Споразум о разумевању, заштитни знак, сарадња са каталонским омбудсманом)

Заштитник грађана и шеф Мисије ОЕБС у Србији потписали су 16. октобра 2007. године Споразум о разумевању, којим је предвиђена сарадња и помоћ Мисије ОЕБС у промоцији институције Заштитника грађана и другим питањима од значаја за остваривање њеног циља, а посебно изградњи и подизању капацитета институције Заштитника грађана, упознавању запослених у Стручној служби Заштитника са најбољом међународном праксом у заштити људских права, повећавању свести и знања грађана и државних службеника са овлашћењима, Заштитника грађана, подизању транспарентности рада Заштитника грађана, сарадњи Заштитника грађана са другим институцијама за унапређење и заштиту људских права у земљи и иностранству. Заштитник грађана је преузео обавезу да обезбеди све неопходне услове за спровођење Споразума.

На основну споразума са ОЕБС-ом, договорена је и конкретна сарадња са Омбудсманом Каталоније у Шпанији. Договорено је организовање шест округлих столова у Србији, посвећених унапређењу и заштити људских права. Сарадња ће обухватити и две посете запослених у Стручној служби Заштитника грађана канцеларији каталонског Омбудсмана.

ИПА фондови ЕУ

Оквирним споразумом који је Република Србија потписала са Комисијом ЕУ преузете су обавезе спровођења припрема организационе и кадровске структуре органа који су корисници помоћи. На основу одредби наведеног Споразума надлежно министарство (за државну управу и локалну самоуправу) израдило је и доставило Предлог пројекта за финансирање из ИПА фондова 2007. године. Након разматрања наведеног Предлога Заштитнику грађана је одобрен износ од један милион еура за унапређење унутрашње организације институције у складу са најбољом европском праксом, стварања услова за унапређење сарадње са покрајинским и локалним омбудсменима и ширења свести о важности постојања и рада институција Заштитника грађана кроз јавне кампање. Почетак реализације пројекта очекује се у другој половини 2008. године.

Табеларни приказ сарадње

Са локалним омбудсменима и омбудсменима страних држава:

Датум, место	16. 8. 2007, Нови Сад
Састанак са	Покрајинским омбудсманом Петром Теофоловићем
Повод	Успостављање сарадње и конференција за штампу
Датум, место	28. 9. 2007, Нови Сад
Састанак са	Покрајинским омбудсманом, Петром Теофоловићем.
Повод	Прослава четворогодишњице постојања Покрајинског омбудсмана
Датум, место	16. 10. 2007, Београд
Састанак са	Душанком Гаћешом, Грађанским браниоцем за Град Београд
Поводом	Успостављање сарадње, разматрање питања од заједничког интереса
Датум, место	31. 10. 2007, Београд
Састанак са	Покрајинским и локалним омбудсменима и/или њиховим заменицима из Војводине, Београда, Бачке Тополе, Сомбора, Зренањина, Суботице, Гроцке, Крагујевца, Шабца, Раковице и Ниша, као и са директорком Народне канцеларије.
Повод	Успостављање неформалне мреже омбудсмана на различитим нивоима ради ефикасније заштите и унапређења људских и мањинских права
Датум, место	12. 11. 2007, Београд
Састанак са	Душанком Гаћешом, Грађанским браниоцем за Град Београд
Повод	Редовна сарадња по актуелним притужбама
Датум, место	9. 10. 2007, Београд
Састанак са	Тањом Пашић, директорком Народна канцеларије председника Републике
Повод	Сарадња по актуелним притужбама

Датум, место	16. 11. 2007, Београд
Састанак са	Душанком Гаћешом, Грађанским браниоцем за Град Београд
Повод	Сарадња по актуелним притужбама
Датум, место	20. 11. 2007, Београд
Састанак са	Душанком Гаћешом, Грађанским браниоцем
Повод	Разматрање дугорочне сарадње
Датум, место	10. 12. 2007, Београд
Састанак са	Омбудсманом општине Раковица
Повод	Доделе призања за хуманитост и допринос заштити људских права, Најграђанин општине Раковица за 2007.

Са омбудсменима страних држава

Датум, место	7. 12. 2007, Београд
Састанак са	Зденком Чебашек-Травник, омбудсманом Републике Словеније
Повод	Једнодневна посета ради размене искустава

Са представницима других државних институција

Датум, место	10. 7. 2007, Београд
Састанак са	Родољубом Шабићем, Повереником за информације од јавног значаја
Повод	Разматрање питања од заједничког интереса.

Датум, место	23. 7. 2007, Београд
Састанак са	Оливером Дулићем, председником Народне скупштине
Повод	Представљање основа за стратегију Заштитника грађана и приоритета рада.

Датум, место	24. 7. 2007, Београд
Састанак са	Дејаном Михајловим, Генералним секретаром Владе РС
Повод	Обезбеђење услова за рад институције од стране Владе

Датум, место	24. 7. 2007, Београд
Састанак са	Родољубом Шабићем, Повереником за информације од јавног значаја
Повод	Размена искустава у конституисању институције

Датум, место	26. 7. 2007, Београд
Састанак са	Миланом Томићем, директором Дирекције за имовину
Повод	Идентификовање простора за стручну службу.

Датум, место	2. 8. 2007, Београд
Састанак са	Мирком Цветковићем, Министром финансија
Повод	Разматрање финансијских потреба институције Заштитника грађана и сарадња у области решавања притужби на рад Министарства финансија.

Датум, место Састанак са Повод	10. 8. 2007, Београд Расимом Љајићем, Министром рада и социјалне политике Сарадња у заштити права грађана у области рада и социјалне политике
Датум, место Састанак са Повод	10. 8. 2007, Београд мр Владимиром Цвијаном, саветником Председника РС задуженим за правна питања. Сарадња са председником Републике
Датум, место Састанак са Повод	10. 8. 2007 Београд Родољубом Шабићем, повереником за информације од јавног значаја Разматрање питања из заједничког интереса
Датум, место Састанак са Повод	20. 8. 2007, Београд Петром Лађевићем, директором Службе за људска и мањинска права Владе РС Сарадња у заштити људских и мањинских права
Датум Састанак са Поводом	20.9.2007 Миланом Томићем, директором Дирекције за имовину РС Идентификације расположивог простора
Датум, место Састанак са Повод	27. 9. 2007, Београд Томицом Милосављевићем, министром здравља и председником владине Комисије за распоређивање службених зграда и простора Сарадња у области притужби на рад Министарства здравља и заштите права на здравствену заштиту; обезбеђивање просторија за рад Заштитника грађана
Датум, место Састанак са Повод	4. 10. 2007, Београд Миланом Марковићем, Министром за државну управу и локалну самоуправу Сарадња у области унапређивања рада органа државне управе, договор о иницијативи за доношење кодекса понашања запослених у државној управи
Датум, место Састанак са Поводом	15. 10. 2007, Београд Војиславом Коштуницом, Председником Владе РС Информација о првим искуствима и запажањима у раду Заштитника грађана, указивање проблеме у обезбеђивању просторија за рад и других услова рада
Датум, место Састанак са Повод	24. 10. 2007, Београд Игором Јовичићем, државним секретаром у Министарству одбране Нацрта закона о одбрани и војсци и коментара Заштитника

Датум, место 25 .10.2007, Београд
Састанак са Душаном Петровићем, министром правде
Поводом Сарадње у решавању притужби грађана на рад судова

Датум, место 2. 11. 2007, Београд
Састанак са Зораном Лончаром, министром просвете
Повод Сарадња у области остваривања права на образовање

Датум, место 20. 11 2007, Београд
Састанак са Расимом Љајићем, Министром рада и социјалне политике
Повод Размена мишљења о Нацрту закона о заштитнику права детета

Са невладиним сектором

Састанак са Представницима невладиних организација: Центра за цивилно-војне односе, Београдски фонд за политичку изузетност, Хелсиншки одбор за људска права, Фонд за отворено друштво, ЈУКОМ, Грађанске иницијативе, ЦЕСИД, Београдски центар за људска права, Балкански фонд за демократију, Транспарентност Србије, Иницијатива младих за људска права, Центар за културну деконтаминацију, Алтернативна академска образовна мрежа, Друштво судија Србије, Форум за етничке односе, Европски покрет у Србији, Фонд за хуманитарно право.

Поводом Заштитник грађана организовао је састанак са представницима невладиног сектора у Србији у вези успостављања конкретних начина остваривања сарадње у заштити и унапређивању људских и мањинских права и другим питањима од заједничког значаја.

Током састанка су посебно истакнуте могућности за унапређење поштовања права грађана које пружа право Заштитника на законодавну иницијативу и право увида у околности свих конкретних случајева кршења права. Такође је указано на потенцијале и стручност и растројености невладиних организација на терену. Констатовано је и да држава треба да пружи и заштиту невладиним организацијама које су, често суочене и са претњама, боре за заштиту и унапређивање људских и мањинских права.

Са представницима међународних организација и страних држава

Датум, место 31. 7. 2007, Београд
Састанак са Рут Ван Рин, шефицом Одељења за владавину права и људска права при Мисији ОЕБС.

Повод Разговор о сарадња и помоћи ОЕБС-а у конституисању институције и спровођењу активности

Датум, место 2. 8. 2007, Београд
Састанак са Јулиом Рог, предствником АБА СИЛИ, програма за Европу и Евроазију

Повод Предлог пројекта за сарадњу

Датум, место Састанак са	9. 8. 2007, Београд Жозепом Љоверасом, шефом Делегације Европске Комисије у Србији
Повод	Успостављање сарадње
Датум, место Састанак са	30. 8. 2007, Београд Јенцом Модвигом, директором привремене Мисије УН на Косову
Повод	Информисање о надлежностима Заштитника грађана
Датум, место Састанак са	11. 9. 2007, Београд Клеир Биргин, Амбасадорком Аустралије
Повод	информисање о надлежностима омбудсмана, посебно ингеренцијама у контролисању транспарентности јавних тендера.
Датум, место Састанак са	19. 9. 2007, Београд Хином Ђилани, известиоцем УН за борце за људска права.
Повод	Информисања о надлежностима и конституисању канцеларије Заштитника грађана, разговор о заштити бораца за људска права.
Датум, место Састанак са	26. 9. 2007, Београд Известиоцима Делегације Европске Комисије против расизма и нетолеранције Савета Европе, Виталианом Еспозитом, Франсоаом Сантађелом
Повод	Утврђивање стања по питању расизма и нетолеранције у Србији. Омбудсман је известиоцима Савета Европе представио Закон о заштитнику грађана и упознао их са активностима на успостављању институције. Еспозито и Сантађело су се посебно интересовали за надлежности заштитника, посебно у борби против расизма и нетолеранције, за начин покретања и завршавања правног поступка у циљу заштите права грађана, као и његову сарадњу са невладиним сектором.
Датум, место Састанак са	5. 10. 2007, Београд Известиоцима Савета Европе Чарлсом Горенсом и Андреасом Гросом
Повод	Утврђивање степена испуњења обавеза које је Република Србија преузела ступањем у чланство те организације. Омбудсман је представио Закон о заштитнику грађана и упознао их са активностима на успостављању институције Омбудсмана у Србији. Горенс и Грос су се посебно интересовали за овлашћења заштитника грађана у односу на извршну власт, стварање услова за почетак рада Стручне службе Заштитника грађана и приоритете рада нове институције.
Датум, место Састанак са	15. 10 .2007, Београд Саром Крешпо, заменицом португалскога амбасадора
Повод	Информисање о надлежностима и успостављању канцеларије Заштитника грађана

Датум, место Састанак са Поводом	16. 10. 2007, Београд Хансом Ола Урстадом, шефом Мисије ОЕБСа у Србији потписивање <i>Споразума о сарадњи</i> омбудсмана и Мисије. Споразумом је предвиђено да ће канцеларија Заштитника грађана добити подршку Мисије ОЕБСа у циљу подизања нивоа свести и знања грађана, као и о начинима на које грађани могу остварити приступ тој институцији. Додатно, унапређење јавности рада канцеларије, израда интернет странице, као и у проширивање сарадње канцеларије са другим институцијама за заштиту људских права у земљи и у иностранству.
Датум Састанак са Повод	16. 10. 2007, Београд Петочланом делегацијом Одбора за петиције немачког савезног парламента – Бундестага (Гунтер Бауман, Клаус Хагеман, Јенс Акерман и Филип Винклер уознавања са надлежностима и активностима Омбудсмана, размена искустава
Датум, место Састанак са Поводом	17. 10. 2007, Београд заменицима шефова мисија Европске Уније у Србији. Састанку су присуствовали Урлике Хартман (Аустрија), Ив Берто (Белгија), Константинос Марку (Кипар), Аленка Ј. (Чешка), Мортен Виилумсен (Данска), Алски Вакури (Финска), Лилас Бернхајм (Француска), Ник Гровс (Велика Британија), Аргирис Макрис (Грчка), Иштван Фехервари (Мађарска), Карло Ло Каћио (Италија), Тчерд Хокстра (Холандија), Павел Червињски (Пољска), Сара Креспо (Португала), Александру Муресан (Румунија), Јан Псеница (Словачка), Јадранка Стурм Коцјан (Словенија), Габријел Кремадес (Шпанија), Бјорн Линдерфалк (Шведска) и Есмалда Ернандез Арагонес (Делегација Европске Комисије). уознавања са надлежностима, приоритетима и активностима омбудсмана.
Датум, место Састанак са Повод	31. 10. 2007, Београд Денијем Ибером, шефом мисије Савета Европе у Србији, уознавање са надлежностима, приоритетима и активностима Омбудсмана, као и успостављање основа за сарадњу.
Датум, место Састанак са Поводом	14. 11. 2007, Београд шефом мисије ОЕБС у Србији, Ханском Ола Урстадом, и Амбасадорима Шведске, Кристер Брингеус и краљевине Норвешке, Хаком Бланкенборгом Разматрање могућности за сарадњу и размену искустава са омбудсманима нордијских земаља
Датум, место Састанак са	19. 11. 2007, Београд члановима Комитета против тортуре Савета Европе (КПТ), Петуром Хоксоном, Антониом Маркезијем и чланицом секретаријата Изабелом Сервоз-Галучи (Petur Hauksson, Antonio Marchesi, i Isabelle Servoz-Gallucci)

Повод	посете Комитета Србији.
Датум, место Састанак са	29. 11.2007, Београд члановима Комитета против тортуре Савета Европе (КПТ), Петуром Хоксоном, Антониом Маркезим и чланицом секретаријата Изабелом Сервоз-Галучи (Petur Hauksson, Antonio Marchesi, i Isabelle Servoz-Gallucci)
Поводом	Представљање прелиминарних утисака и запажања након двонедељне посете Комитета Србији.
Датум, место Састанак са	5. 12. 2007, Београд Клаудијом Лучијани из Директората за политичку подршку и сарадњу, која предводи Мониторинг мисију Комитета министара СЕ
Поводом	уознавања са надлежностима, приоритетима и активностима Омбудсмана.
Датум, место Састанак са	12. 12. 2007, Београд Жозепом Љоверасом, шефом Делегације Европске Комисије у Србији
Поводом	Помоћ омбудсману из ИПА фондова
Датум Састанак са	21. 12. 2007, Београд Аранча Санчез, саветник за међународне пројекте, институција Каталонског омбудсмана
Поводом	Планирање сарадње

Учешће на стручним скуповима

У земљи

Датум и место Назив Организатор Коментар	27. 7. 2007, Београд Јавна расправа о нацрту Закона о удружењима Министарство за државну управу и локалну самоуправу и Мисија ОЕБС у Србији. Дато усмено начелно мишљење на Нацрт
Датум и место Назив Организатор Коментар	12. 9. 2007, Београд Јавна расправа о нацрту Закона о Уставном суду Министарство правде, ОЕБС, Савет Европе Дато усмено мишљење на Нацрт
Датум и место Назив Организатор Коментар	13. 9. 2007, Београд Састанак на тему правде, слободе и безбедности Канцеларија за придруживање са ЕУ Представљено конституисање и активности Заштитника грађана

Датум и место Назив	26. 9. 2007, Београд Семинар о успостављању институција за заштиту права детета
	Посета експерта Лене Најберг , Омбудсмана за заштиту права деце Краљевине Шведске
Организатор	Биро за техничку помоћ и размену информација Европске комисије (ТАИЕХ)
Коментар	Размена исустава о правном оквиру и практичним активностима на заштити права детета
Датум и место Састанак са Назив	28. 9. 2007, Београд Родољубом Шабићем Уручивање награда поводом дана Међународног права јавности да зна.
Организатор	Америчко удружење правника (АБА СИЛИ), Повереника за информације од јавног значаја РС, Независно удружење новинара Србије, Коалиција НВО за слободу приступа информацијама и Мисија ОЕБС у Србији.
Коментар	Присуство церемонији доделе награда
Датум и место Назив Организатор	12. 10. 2007, Ниш „Како пружити безбедност по мери грађана и грађанки?“ Центра за цивилно-војне односе и Одбора за грађанску иницијативу
Коментар	Излагање о праву грађана на безбедност
Датум и место Назив	25. 10. 2007, Београд Национална конференција о борби против насиља над женама
Организатор	Сектор за родну равноправност у Министарству рада и социјалне политике
Коментар	Излагање о улози Заштитника грађана у борби против насиља над женама
Датум и место Назив Организатор	30. 10. 2007, Београд Округли сто о трговини људима Министарство за унутрашње послове.
Коментар	Излагање о улози Заштитника грађана у борби против трговине људима
Датум и место, Назив	1. 11. 2007, Београд Искуства омбудсмана на државном, покрајинском и локалном нивоу.
Организатор	Иницијатива младих за људска права
Коментар	Излагање о конституисању и улози републичког омбудсмана у мрежи омбудсмана у Републици
Датум и место Назив Организатор	2. 11. 2007, Београд Национална конференција о правима пацијената Министарство здравља
Коментар	Указано на мноштво проблема у остваривању права на здравствену заштиту.

Датум	12. 11. 2007
Назив	Извршавање одлука међународних тела с посебним нагалском на извршавање пресуда Европског суда за људска права
Организатор	Београдски центар за људска права у сарадњи са мисијом ОЕБС, Правосудним центром и AIRE Центром из Лондона.
Коментар	Едукација
Датум и место	14. 11. 2007, Београд
Назив	Демократски надзор примене посебних мера и овлашћења
Организатор	Мисија ОЕБС у Србији у сарадњи са Центром за цивилно-војне односе.
Коментар	Излагање на тему заштите права грађана у области безбедности; овлашћења и контроле служби безбедности.
Датум и место	20. 11. 2007, Београд
Назив	Семинар о Ревидираној европској социјалној повељи
Организатор	Министарство рада и социјалне политике под покровитељством Савета Европе – Секретаријата за Европску социјалну повељу и Ревидирану европску социјалну повељу.
Коментар	Едукација
Датум и место	27. 11. 2007, Београд
Назив	Обележавање 25. новембра, међународног дана борбе против насиља над женама.
Организатор	Одбор за равноправност полова Народне скупштине РС
Коментар	Излагање о улози Заштитника грађана у борби против насиља над женама.
Датум и место	30. 11. 2007, Београд
Назив	Округли сто: „Смртна казна – никад више!“
Организатор	Центар за мир и развој демократије и Скупштина града Београда
Коментар	Обележавање дана борбе против смртне казне, едукација.
Датум и место	3. 12. 2007, Београд
Назив	Јавна дискусија: Чешко искуство у реформи обавештајних служби
Организатор	Удружење за Евро-атланску сарадњу уз подршку МСП Чешке Републике
Коментар	Едукација
Датум и место	7. 12. 2007, Београд
Назив	Округли сто и конференција за штампу 9. децембар – Међународни Дан борбе против корупције
Организатор	Транспарентност Србија и Канцеларија Уједињених нација за борбу против дроге и криминала (УНОДЦ)
Коментар	Учешће и едукација
Датум и место	13. 12. 2007, Београд
Назив	Десета школа реформе сектора безбедности

Организатор	Центар за међународне и безбедносне послове (НВО)
Коментар	Предавање о улози омбудсмана у демократској цивилној контроли сектора безбедности
Датум и место	14. 12. 2007, Београд
Назив	Репарације – правна и морална обавеза државе пред жртвама
Организатор	Фонд за хуманитарно право у сарадњи са Међународним центром за транзициону правду (ИЦТЈ).
Коментар	Едукација
Датум и место	14. 12. 2007, Београд
Назив	Тренинг ненасилне комуникације
Организатор	McCann Erickson Public Relations
Коментар	Едукација
Датум и место	19. 12. 2007
Назив	Извршење решења повереника за слободан приступ информацијама
Организатор	Мисија ОЕБС-а у Србији
Коментар	Едукација и сарадња
Датум и место	24-26. 12. 2007, Суботица
Назив	Семинар о питањима родне дискриминације на тржишту рада
Организатор	Мисија ОЕБС-а у Србији
Коментар	Едукација
<u>У иностранству</u>	
Датум и место	16-18. 9. 2007, Софија, Бугарска
Назив	Интервенција Омбудсмана: између начела законитости и правичности
Организатор	Омбудсмани Грчке и Бугарске, у оквиру пројекта ЕУНОМИА
Коментар	Едукација и представљање институције омбудсмана у Србији
Датум и место	21-22. 11. 2007, Бечићи, Црна Гора
Назив	Институционални механизми заштите од насиља у породици и њихова примена
Организатор	Сос телефон за жене и децу жртве насиља Подгорица, Омбудсман и Канцеларија за родну равноправност Црне Горе
Коментар	Едукација, размена међународних искустава
Датум и место	7-8. 12. 2007, Нафплион, Грчка
Назив	Међународни семинар: Укидање баријера социјалног учешћа - случајеви ромске популације пред омбудсманом, организованој у оквиру пројекта Еуномиа
Организатор	Омбудсман Грчке, пројекат ЕУНОМИА
Коментар	Одржано предавање: Образовањем против друштвене ексклузије Рома; едукација, размена искустава
Датум и место	17-18. 12. 2007, Париз, Француска

Назив	Лишавање слободе и људска права: Превенција мучења у Европи
Организатор	Француски омбудсман и Комесар за људска права Савета Европе
Коментар	Едукација, међународна сарадња, искуства у конституисању националних превентивних механизма за надзор права лица лишених слободе

Заштитник грађана у медијима и међународним извештајима

У медијима

Медији су незаобилазни сарадник омбудсмана у остваривању функције заштите и унапређења људских и мањинских права. Током извештајног периода, Заштитник грађана је повећавао медијску присутност сразмерно повећању капацитета институције, како не би допринео разочарењу грађана услед превеликих очекивања.

Од ступања на дужност 23. јула 2007. до краја године Заштитник грађана одржао је две конференције за штампу: прву одмах по избору на функцију 30. јула, а другу 14. новембра, поводом 100 дана рада институције.

Заштитник грађана је саопштењима редовно обавештавао јавност о својим активностима. До краја 2007. године Заштитник грађана је дао 18 саопштења, која су објавили штампани и електронски медији чије националне фреквенције омогућавају чујност и гледаност на целој територији државе.

С обзиром да се ради о новооснованој институцији, један од тежишних задатака Заштитника грађана био је медијско презентовање својих надлежности. Сталан пораст притужби упућених Заштитнику указује на пораст препознатљивости институције међу грађанима и све већем поверењу грађана. Томе су у знатној мери допринели медији, који су континуирано информисали грађане о активностима омбудсмана.

Заштитник грађана је 4. октобра био гост у емисији „Полиграф“ ТВ Б92, где је представио институцију и одговарао на поједина актуелна питања заштите права и слобода, док је 7. децембра гостовао у емисији „Око“ на првом програму РТС-а, чија је тема био мобинг. Поред поменутих тематских гостовања, на телевизијама са националним фреквенцијама редовно су емитовани прилози о раду Заштитника грађана, његове конференције за новинаре, саопштења, вести, односно коментари Заштитника о актуелним друштвеним проблемима. Највише прилога објављено је на програмима РТС-а, ТВ Пинк-а и ТВ Б92.

Највећи број текстова у штампи посвећен је оснивању институције Заштитника грађана. По броју објављивања, затим следе саопштења и вести. Објављено је 19 тематских текстова посвећених раду омбудсмана. Писани медији су највише интересовања показивали за број пристиглих притужби грађана и њихов садржај, а по правилу су истицали и у којим случајевима се грађанин може обратити омбудсману за помоћ, као и где и када то може учинити.

Заштитник грађана је штампаним медијима до краја прошле године дао три интервјуа: први је објављен у листу *Вечерње новости* 2. јула, други у листу *Мађар Со* 11. октобра а трећи у дневном листу *Прес* 2. децембра. Медијским мониторингом утврђено је да је међу штампаним медијима на мањинским језицима највише интересовања за рад Заштитника грађана показао лист *Мађар Со*, у коме је објављено 9 текстова.

Присутност у медијима	Електронски медији	Штампани медији	Укупно
Саопштења	1	38	39
Вести	11	2	13
Гостовања/Интервјуи	2	2	4
Прилози/ Чланци о канцеларији	3	18	21
Коментари	14	4	18
Конференције за новинаре	5	19	24
Јавне дебате	2	4	6
Укупно	38	87	125

Заштитник грађана ће и даље настојати да остварује добру сарадњу са средствима информисања како би јавност Србије била континуирано обавештавана о активностима омбудсмана и како би што боље била остварен превентивни и едукативни аспект активности институције. Бољем информисању грађана о функцијама и надлежностима Заштитника допринеће и планирана израда водича за грађане. Слична публикација биће намењена и органима управе како би се и они боље упознали са надлежностима Заштитника. Благовременом информисању грађана и бољој комуникацији са медијима допринеће и сајт Заштитника, чија је припрема у току.

У међународним извештајима

У својим извештајима за 2007. Међународне организације, као и невладине организације, позитивно су оцениле избор Заштитника грађана и оснивања Стручне службе.

Између осталог, избор и почетак рада Заштитника грађана коментарисан је у следећим извештајима и анализама: Извештај Европског парламента (18. септембар 2007)³⁶, Годишњи извештај Европске комисије за Србију за 2007 годину (7. новембар 2007)³⁷, Трећи извештаја о испуњењу обавеза, поштовању дужности и спровођењу пост-пријемног програма сарадње Републике Србије према Савету Европе, за Јули 2007 – Јануар 2008 (7. фебруар 2008)³⁸, Извештај шефа Мисије ОЕБС-а у Србији Сталном

³⁶ Види: “Report with a proposal for a European Parliament recommendation to the Council on relations between the European Union and Serbia (2007/2126(INI))”, Committee on Foreign Affairs, by the Rapporteur Jelko Kacin, from September 18th 2007, p. 6, www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.pdf

³⁷ Види: “European Commission Serbia 2007 Progress Report”, November 6th 2007, pp. 6-9, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2007/nov/serbia_progress_reports_en.pdf

³⁸ Види: “Serbia: 3rd Report (July 2007 – January 2008) - Compliance with obligations and commitments and implementation of the post-accession co-operation programme,” February 7th 2008, <http://coe.org.yu/eng/library/?sort=za>

већу ОЕБС-а (28. фебруар 2008)³⁹, Извештај о стању људских права у појединим државама (“Country Reports on Human Right Practices”) Канцеларије за демократију, људска права и рад Стејт департмента (министарства спољних послова) Сједињених Америчких Држава (11. март 2008. године)⁴⁰.

³⁹ Види: “Report of the Head of the OSCE Mission to Serbia, Ambassador Hans Ola Urstad, to the Permanent Council”. PC.FR/4/08, February 25th 2008, <http://www.osce.org/serbia/documents.html>

⁴⁰ Види: “Country Reports on Human Rights Practices - 2007”, Released by the Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor, March 11, 2008, <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2007/100583.htm>

ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ

Средства за финансирање Заштитника грађана обезбеђена су Законом о буџету Републике Србије за 2007. годину, „(Сл.гласник РС“, бр.58/07), у економској класификацији „раздел 6. функција 133, ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА“. Опредељена средства за Заштитника грађана и Стручне службе износила су 24. 997.000,00 динара.

Услови и начин вођења пословних књига, приказивање и достављање финансијских извештаја се врши у складу са Уредбом о буџетском рачуноводству („Службени гласник РС“ бр.125/2003 и 12/2006), одредбама правилника о припреми, састављању и подношењу финансијских извештаја, а у складу са одредбама члана 64. и 65. Закона о буџетском систему. Заштитник грађана као директни буџетски корисник доставља квартално извештаје о извршењу буџета Министарству финансија- Управи за трезор.

На основу Закона о буџету Републике Србије за 2007. годину, Заштитнику грађана је планиран приход 27.472.000,00 динара са одобреном буџетском резервом у износу од 2.530.000,00 динара, док је у истом периоду утрошено укупно 2.442.317,00 динара, дакле средства из буџета су извршена са 8,89% у односу на план.

Степен извршења финансијског плана од 8,89% је директна последица чињенице да је Стручна служба Заштитника грађана, из раније објашњених разлога, била формирана тек 24. децембра, те је овај орган могао почети да извршавање годишњих расхода имао седам дана.

Влада Републике Србије одобрила је 3. децембра, на захтев Заштитника грађана од 9. новембра 2007. године, коришћење средстава из текуће буџетске резерве у укупном износу од 2.475.000 динара. Средства су била неопходна за финансирање редовне делатности Заштитника грађана, будући да Закон о буџету за 2007. годину није предвиђао оперативне трошкове за рад институције која у моменту усвајања буџета није била конституисана.

Извршење буџета

Раз-део	Фун-кц.	Ек. клас.	ОПИС	Средства из буџета по Закону РС	Буџетска резерва	Укупно (5+6)	Извршење 2007.г.	% Извршења
1	2	3	4	5	6	7	8	9
6			ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА					
	133		Остале опште услуге					
		411	Плате и додаци запослених	20.948.000		20.948.000	1.157.854	5,53
		412	Доприноси на терет послодавца	3.749.000		3.749.000	163.581	4,36
		413	Накнаде у натури	50.000		50.000	/	/
		414	Социјална давања запосленим	50.000		50.000	9.858	19,72
		415	Накнаде трошкова за запослене	20.000	85.000	105.000	36.205	34,48
		421	Стални трошкови	70.000	230.000	300.000	28.600	9,53
		422	Трошкови путовања	20.000	480.000	500.000	7.715	1,54
		423	Услуге по уговору	20.000	1.480.000	1.500.000	837.462	55,83
		424	Специјализоване услуге	20.000		20.000	/	/
		426	Материјал	50.000	200.000	250.000	201.043	80,42
			УКУПНО:	24.997.000	2.475.000	27.472.000	2.442.317	8,89

ИЗВРШАВАЊЕ ОБАВЕЗА УСПОСТАВЉЕНИХ ЗАКОНОМ О СЛОБОДНОМ ПРИСТУПУ ИНФОРМАЦИЈАМА ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА

На основу одредбе чл. 38 Закона, вршење стручних и административних послова из надлежности Заштитника грађана обавља Стручна служба Заштитника грађана. Следствено томе, 03. децембра 2007. године Заштитник грађана је донео Решење о одређивању службеног лица за поступање по захтевима за слободан приступ информацијама од јавног значаја којим је помоћник генералног секретара, руководиоца Сектора за опште послове, овлашћен да обавља послове предвиђене Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Сл.гласник РС“, бр. 120/04 и 54/07). Решење је достављено Поверенику за информације од јавног значаја актом 03 број: 3-505/07 од 11. децембра 2007 г.

У току 2007. године, Заштитнику грађана је поднето осам захтева за остваривање права на приступ информацијама. Сви захтеви су поднети 26. новембра 2007. године, од стране Фонда за хуманитарно право, Београд, ул. Макензијева 67. На све захтеве је у потпуности одговорено према одредбама одговарајућег закона и актима Заштитника грађана.

У 2007. години није било одбачених и одбијених захтева, па самим тим ни жалби против решења којима се одбацује или одбија захтев. Такође, није било наплаћених накнада за остваривање права на приступ информацијама од јавног значаја.

Због кратког времена постојања Стручне службе Заштитника грађана, односно недовољне техничке опремљености, у 2007. години нису предузимане мере у вези са обавезом објављивања информатора нити интернет странице.

ПЛАН ЗА 2008. ГОДИНУ

Очекује се да ће у 2008. години Народна скупштина изабрати заменике Заштитника грађана, што ће омогућити већу специјализацију за заштиту појединих, посебно рањивих група предвиђених законом и значајно побољшати ефикасност и ажурност институције омбудсмана.

Ради успостављања пуног капацитета Стручне службе и остваривање планираних активности, неопходно је путем јавног конкурса спровести избор преосталих државних службеника ради попуњавања радних места до броја предвиђеног Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији Стручне службе Заштитника грађана. Спровођење наведеног избора се мора временски ускладити са уселењем Заштитника грађана у зграду у улици Ресавска 42, расподелену институцији омбудсмана одлуком Комисије за расподелу службених зграда и пословног простора Владе Републике Србије, имајући у виду да тренутни просторни и материјално-технички капацитети не омогућавају запошљавање ни 50% државних службеника предвиђених актом о систематизацији. Након тога планирано је да се рад Стручне службе као и саме службене просторије прилагоде потреби доступности грађанима.

Ради омогућавања веће доступности грађанима на целој територији Републике, у складу са најбољим упоредним праксама у појединим местима ће бити организовани Дани Заштитника грађана. Посете Заштитника грађана ће претходно бити најављене у локалним медијима а грађани ће моћи да непосредно разговарају са заштитником грађана и његовим сарадницима. Заштитник ће у тим приликама посећивати и подручне органе државне управе и органе локалне самоуправе. У срединама где су изабрани локални омбудсмани они ће бити домаћини Заштитника грађана, док ће у срединама у којима то није случај омбудсман пружити снажну подршку локалној самоуправи за остварење тог циља. Упркос законској могућности Заштитника грађана да на територији целе земље оснива канцеларије ван свог седишта, Заштитник грађана то неће чинити у наредном извештајном периоду, већ ће настојати да се ефикаснија и потпунија заштита људских права оствари сталном комуникацијом и сарадњом омбудсмана на свим нивоима и јачањем мреже локалних омбудсмана.

Сарадња Заштитника грађана, Уставног и Врховног суда Србије на унапређењу и заштити људских права наставиће се и унапредити одржавањем иницијалног стручног скупа, а касније и периодичних радних састанака и присуствовањем Заштитника грађана одговарајућим седницама Уставног и Врховног суда, превасходно када се ради о расправљању, заузимању начелних ставова и мишљења о заштити и унапређењу људских права.

Приоритет у првом полугодишту 2008. године биће решавање притужби поднетих у току 2007. године и постизању ажурности у раду по притужбама пристиглим у 2008. години. У другој половини 2008. године приоритет ће имати превентивни рад-акценат ће бити на унапређењу поштовања људских права. У првом реду биће појачане активности усмерене на остварење законодавне иницијативе Заштитника грађана како би закони, општи акти и други прописи који буду усвојени у 2008. години били усклађени са међународним правним стандардима. Поред тога, биће организоване јавне трибине, саветовања, округли столови и конференције посвећени унапређењу људских права, промотивне активности праћене дељењем промотивног материјала и сл.

Посебни напори у 2008. години биће усмерени на то да се, у сарадњи са Министарством правде Републике Србије, унапреди остваривање права грађана на суђење у разумном року (као елемент права на правично суђење), као и да се установи механизам спровођења одлука Европског суда за људска права.

Такође, Заштитник грађана ће инсистирати и пружити сву неопходну помоћ и подршку државним органима Републике Србије на доношењу и доследној примени стандарда који чине етички кодекс јавних службеника и на тај начин допринети остварењу права на добру управу. Инсистираће се на поштовању већ познатих начела управног поступка – начелу законитости, начелу заштите права грађана и јавног интереса, начелу ефикасности, начелу истине, начелу саслушања странке, начелу оцене доказа, начелу самосталности у решавању управних ствари, начелу правоснажности решења, начелу економичности поступка, начело пружања помоћи странци, као и право на употребу одговарајућег језика и писма у поступку. Истовремено, настојаће се на увођењу додатних начела у раду органа управе, као што је начело заштите оправданих правних очекивања грађана, како би се омогућила што потпунија заштита на закону заснованих права и интереса грађана.

Заштитник грађана посебну пажњу поклањаће сарадњи са другим независним и владиним институцијама са значајним надлежностима у областима заштите права и борбе против корупције (Повереник за приступ информацијама од јавног значаја, Државна ревизорска институција, Управа за јавне набавке, Комисија за заштиту права и др.)

У контроли законитости и правилности рада органа управе, као и у заштити и унапређењу људских и мањинских права и слобода, приоритет ће имати области посебно истакнуте у Закону – заштита права лица лишених слободе (превентивно и контролно деловање), родна равноправност, права детета, права националних мањина и права лица са инвалидитетом.

Редован годишњи извештај о раду Заштитника грађана објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије“.

01 број:021-568/2008

У Београду, 15. марта 2008. године

ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

Саша Јанковић, с.р.

Прилог 1: Организациона шема Службе Заштитника грађана

